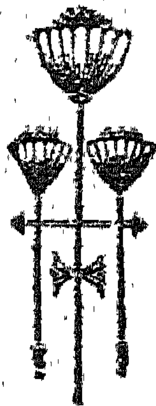

లక్షణాపరిణయము

తిరుపతి వేంకటీయము

షష్టిపూర్తి మహోత్సవ ముద్రణము.

 [వెల 0-10-0

శ్రీ

లక్షణాపరిణయము

తిరుపతి వేంకటీయము.

3 వ కూర్పు.

1000 ప్రతులు.

షష్టిపూర్తి మహోత్సవ ముద్రణము.

 [వెల 0-10-0

పావనీముద్రాక్షరశాల, బందరు.

శ్రీరస్తు.

శ్రీమత్పరదేవతాయైనమః.

లక్షణాపరిణయము

ప్రథమాశ్వాసము

రామామణి జానకీరమణియై సేవింపఁ దమ్ముల్ సదా
గారాబమ్మునఁగొల్వ నెల్లయెడలన్ గల్యాణముల్ మీఱ సు
శ్రీరంజిల్లునయోధ్య నేలికొను నా శ్రీరాముఁ డెల్లప్పుడున్
శ్రీరామాధిపు నాత్మసామధరు రక్షించున్ గృపాశాలియై.

సీ. సత్త్వరజస్తమశ్శక్తులలో సత్త్వశక్తియౌ లక్ష్మియంశమునఁ బొడమి
యాత్మానుగుణగుణాఢ్యమ్మగువృత్తిఁ జెన్నారు విదేహుగేహమునఁ బెరిఁగి
తమము ప్రధానమై తనరెడుశివువిల్లు విఱిచిన శ్రీరాము వరునిగఁ గొని
రాజసంబణఁచి యరణ్యమేగెడి భర్తకనుకూలయై వెంట నరిగి రావ

తే.గీ. ణాదులనుగ్రాఁచి జగముల యార్తిఁద్రోచి
భర్తతోడఁ గుబేరపుష్పకము నెక్కి
మరల సాకేతమేలంగ మరలివచ్చు
సీత శ్రీరామవిభునకు సిరు లొసంగు.

శా. శ్రీ కెంగేల నెసంగు రాచిలుకఁ బేర్మిన్ జూచి ముద్దాడి "నా
బాకీ తీర్పు" మటంచు మై నిమిరి దువ్వన్, జిల్క "యక్కా! యదే
మో కృష్ణుండనె వింటె" యన్న నగు మా మోమున్ విలోకించు నా
శ్రీకాంతుండు కృతార్థుఁ జేయుత యశోర్థిన్ రామభూమీపతిన్. 3

ఉ. "కల్లలుపన్ని నన్విడిచి కానలలో నల చెంచుబోటితో
నల్లరి సేయుదే" యని యొయారముగా మగసేత సేయుచో
నల్లనఁ జెక్కుగొట్టి "యకటా! కడునొచ్చితి" వంచు నవ్వు మా
పల్లవపాణి యోగ్యునకు భాగ్యము లిచ్చుత రామశౌరికిన్. ౪

మ. నెనరుంజిల్కెడు ముద్దుపల్కులను శ్రీనీలాచలోత్థామృతా
దనసారస్యము గానుపింప నిజభక్త శ్రేణి గీర్తింపఁగా
ననురాగమ్మునఁ దాటికొండనగరిన్ హాళి న్నివాసమ్ము చే
సిన యిల్వేలుపు వేంకటేశ్వరుఁడు వాసిన్ బ్రోచు రామాధిపున్. ౫

సీ. ఐదుమోములజంగమయ్యపూవుంబోఁడి యాఱుమోములవానియనుఁగుఁదల్లి
కలిమికోమలి పల్కునెలఁదుల్ గొలుచుదేవి కడిమితోఁట నెసంగు కలికిమిన్న
పోతురక్కసునితోఁ బోరాడిన నెలంత జేజేలనరసి ప్రోచెడి పడంతి
పూఁపజాబిల్లి పూవుందాల్చినవెలంది జగములన్నియుఁ బ్రోవఁజాలుజాణ

తే.గీ. మంచుగుబ్బలి రాచూలు మించువన్నె
వలుపఁగట్టిన యెలనాఁగ చలువచూపు
కోపులన్ జూచి రక్షించు గోకిరెడ్డి
వంశమణియైన శ్రీరాము వల్గుధాము.

శా. “నాకై ఘోరతపమ్మొనర్చి తుద కన్యాయమ్ముగా నా తప
శ్శ్రీకిన్ భంగముకూర్చి కోరి తపు డిస్సీ! యింత మాత్రాన కే
లా? కోప”మ్మని దీనుఁడయ్యు సతియల్కన్ బాపి నవ్వించు గౌ
రీకాంతుండు కృపాళుఁడై మనుచుతన్ శ్రీరామభూమీశ్వరున్.

మ. పతిచే మున్నుగ సామవేదము పఠింపన్ జేసి యామీఁదఁ ద
ద్గతి వీణన్ బలికించి నేర్పుమెయి శుద్ధశ్రోత్రియుండైన త
త్పతికిన్ గానరసంబు నేర్పఁ దన గీతప్రౌఢిమన్ జూపు భా
రతి వాక్పాటవ మిచ్చి ప్రోచుఁ గృపమీఱన్ రామభూనాయకున్.

సీ. ఒక మోము భారతీ వికచాంబుజాస్య వాతెఱఁజిల్కు తీయని తేనెఁ గ్రోల
నొక మొగం బాపడంతుకతోడ సరససల్లాపమాధుర్యంబు చూపుచుండ
నొక మొగం బానెలందుక తావిఁజిల్కు పుక్కిటివీటితమ్మ పుక్కిటవహింప
నొక మొగం బానెలంతుకతోడ రతికలావిషయికోపన్యాసవిధులు దెల్ప

తే.గీ. నొక్కమధురోష్ఠపానముదక్కఁ దక్క
కృతులఁ బ్రతిసేయ నేరని యింతిమిన్న
బిట్టు కౌఁగిలి గిలిగింత నెట్టుకొన్న
నలువ కృతిపతి కాయువు కలిమిఁ బెంచు.

తే.గీ. కృతిపతి యొనర్చునట్టి సత్కృతుల కంతె
దంతరాయమ్ము లొడఁగూర్ప కలదు కొఱకు
మొదటఁ జెల్లింపవలసిన మ్రొక్కు లొసఁగి
వేఁడికొందుము మాకోర్కె వెల్లడిగను, ౧౦

తే.గీ. కాళిదాస మయూరాది కవులు నన్న
యాదులు కవులు చేసిన యట్టి కావ్య
ములఁ జదివి కైత సెప్పఁగ మొదలువెట్టి
నలుకనుందుమె? తన్నమస్కారమేము, ౧౧

తే.గీ. అన్నవస్త్రము లొసఁగి విద్యలను శిష్యు
లకు ననుదినమ్ము చెప్ప విలక్షణప్ర
భావు భావుకభావు మాపాలిదేవు
బ్రహ్మ గురువర్యుఁ గొల్తు మపారభక్తి. ౧౨

తే.గీ. ఏచతురు లోర్వలేమి పిసాచులెలమి
సత్కవులమీఁదఁ బడకుండ సలిపి రట్టి
సుకవులకు వందనమ్ములు కోట్లకొలఁది
స్థిరతరమ్మగుభక్తి రచింపవలదె! ౧౩

ఆ.వె. గ్రంథచోరులైన కవులార! మాపద్య
ములను దొంగిలింప వలదు వినుఁడు
మాదు కైత కొక్క మాఱువేసము వైచి
మార్చికొంద మన్న మాఱఁబోదు. ౧౪

ఉ. ఆఁకలిఁ దీర్చికొం డెవరికైనను ధర్మము కాన బైటి పు
ల్లాకులవంకఁబోయి యట నాఁకలి తీర్చికొనుండు లోనికిం
బోకుఁడు; పోతిరేనిఁ గడుముప్పగు; మీచిరజీవిభావ మో
కాకవులార! మీకుఁ జిరకాలము పాయక యుండుఁ గావుతన్. ౧౫

ఆ.వె. మచ్చరమ్ము విడిచి మాకవిత్వరసమ్ము, గ్రోలరయ్య! మెచ్చుకోలు గలిగి
యోర్వలేమి నేడుపొంద మీకన్నీర, పోవుఁగాని యేమిపోవు మాకు? ౧౬

క. "అవిలే వివిలే" వనిమా, కవనము నిందింత్రుగాక కవులందఱకున్
జవిగల్గుకృతుల నొనరిం, ప విరించిప్రసాదకైన బరువగుఁగాదే. ౧౭

చ. పలువురు సత్కవిత్వ మది పాల్పడకుండినఁ గొన్ని పుస్తక
మ్ములు రచియించి సిగ్గిలక మోదము నొందుట తప్పుగాదు; పు
త్రులు తన పుద్భవించినఁ "గురూపులు కాఁగల" రంచు భార్యతోఁ
గలయిక మానునే? సుతులఁగాంచకయుండునె? రూపహీనుఁడున్, ౧౮

సీ. ప్రియురాలి పాలిండ్లబిగు వెఱింగినవాఁడు జిగిగైతయందలి సొగసెఱుంగు
రుచిరాస్య కెమ్మోవిరుచు లెఱింగినవాఁడు రసకవిత్వంపు సారస్యమెఱుఁగు
పద్మాక్షి చూపుసోవల నెఱింగినవాఁడు తీక్ష్ణకవిత్వంపుఁ దేటయెఱుఁగు
పలువెలందుకల కౌఁగిళ్లు లెఱింగినవాఁడు మిశ్రకవిత్వప్రమితు లెఱుంగు

తే.గీ. గంధతమసాభిసారికాగంధ మెఱుఁగు
వాఁడె యాశుకవిత్వంపు జాడయెఱుఁగుఁ
గాని యన్యుల కెఱుఁగ శక్యమ్ముగాదు
భావవిజ్ఞాన మది పయిపైనిఁ గలదె! ౧౯

క. లలితప్రబంధముల లోఁ, బల యమకములఁ దూర్చి రసము పాడొనరింపన్
బలయునె? పెరుగుమువడ్లును, గలపోసిన ముచ్చటగునె? కవివరులారా,

ఉ. మతిగలవారి కేనియుఁ బ్రమాద మెలర్పక పోదు; పుష్పస
మ్మితకవితాలతాంగిని రమింపుఁడు కేవలశాస్త్రిలార! మీ
మతులకు వచ్చినట్లు రసమాధురిఁ గ్రోలుఁడుగాని వ్యర్థపుం
జతురిమఁ జూపి దాని స్తనశల్యపరీక్ష యొనర్పఁ బోకుఁడీ, ౨౧

వ. అని శిష్టాచార ప్రశంసలొనర్చి.

మ. ప్రతిసంవత్సరమాఘమాసమున గద్వాలప్రభుం డిచ్చు న
న్నత సత్కారపు వార్షికమ్ముఁగొని. కొన్నాళ్లిచ్చటన్ రాజబం
ధుతతుల్ సత్కవితాదరుల్ మిగుల సంతోషమ్ములన్ దేల్ప ను
న్నతటిన్ దన్నుపుస్యాలకుండు కడుసన్మాన్యుండు స్నేహార్ద్రుఁడై. ౨౨

వ. భక్తితాత్పర్యమ్ములిగురింప నస్మత్కృత సంస్కృత గ్రంధమ్ములయందలి శ్లోక
మ్ములును నాంధ్ర ప్రబంధమ్ముల యందలి పద్యమ్ములను దదేకాయత్తచిత్త
మ్మున సానుజుండును సపుత్రమిత్రుండునునై వినుచుఁ జుట్టువారియున్న
పండితకవిసంఘము దిక్కు మొగంబై. ౨౩

సీ. గద్వాలరామభూకాంతుని యిల్లాలు గారాపుఁ జెలియ లేఘనయశునకు
సౌమిత్రికన్న నచ్చుపుభక్తి యుక్తిఁజెన్నారు రాజారెడ్డి యనుజుఁడెవని
కట్టిఁడిట్టిఁ డటంచు ననరానిమేటి తిమ్మారెడ్డి యెవనికి మఱొకతమ్ముఁ
డత్యంతసత్కవిత్వాదరుండైన లక్ష్మారెడ్డి యెవ్వాని మాతులుండు

తే.గీ. చిన్నతనమంద కృతులకుఁ జేతులొగ్గు
నిపుణబుద్ధి సీతారామనృపతి సార్వ
భౌముఁ డెవ్వానికి ననుంగు భాగినేయుఁ
డతఁడు శ్రీరామనృపతి పండితహితుండు. ౨౪

క. శ్రీతాటికొండ పురమున
నేతాదృశగరిమ నేలు నీతిపరుఁడు వి
ఖ్యాతుం డతిశాంతుఁడు వి
ద్యాతిశయుం బెఱుఁగుజాణ యనుపమకీర్తిన్.

చ. తిరుపతివేంకటేశ కవిధీరుల మమ్మనుగాంచి వాక్యచా
తురి మెఱయంగ నిట్లనె "బుధుల్ బళిరేయన మీరు గ్రంథముల్
విరచనచేసి యుంటిరి ప్రవీణతమై మఱియెన్నియేని, యం
దరయఁగ నాకు భాగవత మన్నిఁటికిం దలమానికంబగున్. ౨౬

శా. స్వామీ! మీకవితాప్రవాహము జగచ్ఛ్లాఘ్యంబు మాబోఁట్లు త
త్సామర్థ్యం బిదమిత్థమంచు వచియించన్నేర్తురే! లక్షణా
భామన్ గృష్ణుఁడు పెండ్లియాడుకత నాపైఁ బేర్మిమీఱం గృతిం
గా మిమ్ముం దయఁ జెప్పవేఁడెదను సత్కారమ్ము తోరమ్ముగన్. ౨౭

చ. తిరుపతివేంకటేశ్వర సుధీమణులార! కవీంద్రులార! దు
స్తరతరబుద్ధిభాక్శతవధానవిధానపటిష్ఠులార! భూ
వరహితులార! యెక్కుడు కృపామతి నాకుగ మాకు లక్షణా
పరిణయమున్ రచింపవలెఁ బండితమండలి కింపుగావలెన్. ౨౮

మ. కవితాకన్యక లెందఱేనిఁ గల రిక్కాలమ్మునం దల్ల వా
రు విచారింపఁగ గ్రుడ్డికన్నుగలవారో, కుంటివారో, సురూ
పవిహీనాత్ములో కాఁగలారు; వివరింపన్ సర్వసంపన్న మీ
కవితాకన్య యటంచు నొక్కి పలుకంగానేర్తు మమ్మాటికిన్! ౨౯

తే.గీ. చెన్నపురి రాజధానిలోనున్న రాజ
వరులు నైజాములోనున్న నరవరులును
మీ శతవధాన కృతులకు మెచ్చికాదె
బంగరు బిరుదులొసఁగిరి బహుమతులుగ. ౩౦

ఉ. ఏనుఁగునెక్కినారు ధరణీంద్రులు మ్రొక్కఁగ నిక్కినారు స
న్మానములందినారు బహుమానములం గ్రహియించినార లె
వ్వానిని లెక్కపెట్ట కనివారణ దిగ్విజయంబొనర్చి ప్ర
జ్ఞానిధులంచుఁ బేరుఁగొనినారలు మీరు కవిత్వసంపదన్, ౩౧

శా. ఈయాంధ్రావనియందు మీకననిభూమీశుల్, మిమ్ముం బూజలన్
జేయన్నేరని రాజచంద్రులును నాచే నశ్రుతుల్; వేయునే
లా? యీనాఁటికవీంద్రులం దెవరు విద్యాశక్తి రాజన్యరా
జ్యాయత్తంబగు పట్టుపేన్గుపయి సాహోపుట్ట నూరేగిరే! ౩౨

తే.గీ. హెచ్చుతగ్గులు తులఁదూఁప నెవరికన్న
హెచ్చు మాబావగారు; వారిచ్చినారు
మీకు బంగరుబిరుదు లమ్మేటి మేటి
వార్షిక మ్మిచ్చు మీకు నెవ్వరికి హెచ్చు. ౩౩

తే.గీ. శ్రీకరుండగు నరసదీక్షితుని సుతుఁడు
సుకవియగు పాపశాస్త్రికి సోదరుండు
అస్మదాస్థానమునకు ధర్మాధికారి
బారయకు మీరనినఁ గడు గౌరవంబు ౩౪

క. మాతండ్రిగారు మును కృతి
కై తామెంతేని యత్న మలరించిరిగా
నీ తగు కవి దొరకమిఁ ద
చ్చేతం బొప్పకొనదయ్యెఁ జెప్పించుటకున్. ౩౫

క. జనకుని కోర్కెందీర్పని
తనయునిఁ దనయుఁడని చెప్పఁ దగదం డ్రిటుగా
వున నీకృతి కారణముగ
వనుఁ గృతకృత్యునిగఁ జేయ న్యాయ్యం బనుచున్. ౩౬

వ. వాగ్బహుమాన పూర్వకమ్ముగఁ దాంబూలంబు వెట్టుటయు నేమును నతని యోగ్యతకు నలరి యీవిభువతంసుండు తక్కు గుణములట్లుండఁ బిత్రనుజ్ఞాక రణ ధురంధరత్వమ్మునను నిజమ్ముగ రాముఁడే యగునని ప్రశంసించుకొనుచు నాలనివంశ క్రమంబుఁ గొండొక విచరింపఁ బూనితిమి. ౩౭

క. సిరి యే చరణము పరమా
దరమున సేవించు నట నుదయమందెను శం
కరు తలపూతోఁబుట్టువు
ధర నుత్తమశూద్రకులము తగియెడిపృద్ధిన్. ౩౮

తే. గీ. కారణాంతరముల దానఁ గలిగె నెన్ని
యేనిభేదమ్ము లవి చెప్ప నేల? నాఁడు
నేఁడు నిఁకమీఁద వికృతులజాడఁ దాఁ జ
ననిదియై యొప్పు నొక పాకనాటికులము. ౩౯

ఆ. వె. క్షమకు సత్యమునకు సత్త్వమ్మునకు రాము
నాఁటివారు పాకనాటివారు
భోగభాగ్యములకు యోగమ్మునకుఁ గృష్ణు
నాఁటివారు పాకనాటివారు. ౪౦

తే. గీ. వారి గోత్రములెన్నియో వఱలు నందు
గోకిరెడ్డియనెడి కాఁపు కులపురుషుఁడు
గాఁగలిగి యతిరాజసకలన మిగిలి
యొక్క తెగవారు బల్ సిరినొప్పుచుండ్రు. ౪౧

చ. భరతునిఁబట్టి యిందుజులు భారతులైరి, రఘుండు హేతువై
పరఁగిరి రాఘవాఖ్య నలభానుకులప్రభవుల్, మహాయశ
స్కరుఁడగు గోకిరెడ్డి యతిశస్తగుణాకరుఁ డిందుఁగల్గుటన్
వఱలెను వాని పేర్గలిగి వంశము వీరి కసంశయమ్ముగన్. ౪౨

క. అతిరాజస గోత్రావ
స్థితిచే నతిరాజసత్వసిద్ధి గలిగెనో?
యతిరాజనులగు వీరలె
గతియగుదురో గోత్ర మట్టిగతిఁ గాంచుటకున్? ౪౩

గీ. తెలియఁబట్టి దుర్లభంబని ధీరులెన్నఁ
దగిన యవ్వంశమందు ముత్యమ్మువోలె
రంగధాత్రీవతంసుఁ డారంగ నుదయ
మంది ప్రజనేలె నిరతనిష్పందయశుఁడు. ౪౪

శా. పొంగారంగల కీర్తి కెల్లయగుచున్ భూలోకదేవేంద్రుఁడై
సింగంబన్నను జీరికింగొనక విస్తీర్ణప్రతాపాప్తి నే
లంగల్గెన్ మతినేల నర్థిజనులెల్లన్ దన్నుశ్లాఘింప, నా
రంగారెడ్డి గుణోత్తరత్వమది వర్ణ్యంబౌట కాశ్చర్యమే! ౪౫

గీ. ఆతనికుమారుఁ డత్యంతశీతలుం డ
నంతధరణీశుఁ డీతఁ డనంతయశుఁ డ
నంతసుగుణాకరుండు ననంత తేజుఁ
డగుచుఁ బాలించిమించె ననంత నెలమి. ౪౬

గీ. ఆతనికిఁ బుత్రుఁడయ్యెఁ దిమ్మావనీంద్రుఁ
డతఁడు పూర్వులఁబోలి రాజ్యమ్ము రామ
రాజ్యముగ నేలి పుత్రికఁ బ్రాజ్ఞ్యసుగుణఁ
గాంచెఁ గొండమ్మ యను నొక కాంచనాంగి. ౪౭

క. శ్రీరమణు సాటిఁదగు రా
జారెడ్డికి నామె నిచ్చి సర్వోన్నతమౌ
తీరునఁ బెండ్లి యొనర్చి ధ
రారమణునిఁ జేసెఁ బిదప రాజ్యమ్మిడియున్. ౪౮

గీ. జలధి నిల్లటముండిన శౌరిపోల్కి
హిమగిరి వసించు నల నగజేశు మాడ్కిఁ
దాటికొండ పురమ్మునఁ దా వసించి
మించి పరిపాలన మొనర్చె నంచితముగ. ౪౯

క. ఆరామయందుఁ గనె సు
శ్రీరుచిఁదగు రామచంద్రరెడ్డిన్ మఱి ల
క్ష్మారెడ్డిన్ గొమరులుగా
నా రాజారెడ్డి వంశ మతి వృద్ధిఁదగన్.

క॥ మాతామహకులగోత్ర
ఖ్యాతులు వీరైరి ఖ్యాతిగల కన్యకనే
నాతిగఁ గొనఁదగుఁ గాదే
నీతిరగువారి నేమమిట్టిది యగుటన్. ౨౦

సీ॥ ఇరువుర ప్రఖ్యాతికెల్లలై తగువార లిరువు రాకృతిపొంక మెసఁగువార
లిరువు రర్థులకిచ్చు నిచ్చఁ బొల్చెడివార లిరువురు విద్దెల నెఱుఁగువార
లిరువురు కవులచే నెన్నికగనువార లిరువురు కనికరం బెనయువార
లిరువు రధర్మమ్ము నీసడించెడివార లిరువురు శత్రుల నోరయువార

తే॥గీ॥ లిరువురును దాతతండ్రుల సరణివార
లిరువు రన్యోన్యమును మైత్రిఁ బరఁగువార
లొక్క యుగభేద మొక్కటిదక్క రామ
లక్ష్మణులు రామలక్ష్మణుల్ లలితమతులు. ౨౧

తే॥గీ॥ వీర లాచారపరులు సుశ్రీరుచిరులు
వీరు లతిధీరు లత్యంత శూరు లధిక
బంధుపోషణతత్పరుల్ ప్రబలు లెంత
కేనిఁదగు చేవఁగల వార లిద్ధయశులు. ౨౩

ఆ॥వె॥ రామచంద్రరెడ్డి రమణీమణుల కెల్ల
మేలుబంతి యనెడి మేల్మిగన్న
లక్ష్మమాంబికను సలక్షణమ్ముగఁ బెండ్లి
చేసికొనియె మిగుల వాసియెసఁగ. ౨౪

సీ॥ మునికులగోత్ర సముద్భవుండగు ననంతారెడ్డి యేగుణోత్తరకుఁ దండ్రి
తన పేరు సార్థకత్వము వహింపఁ జరించు రత్నమాసాధ్వి యేరమణితల్లి
తిరుగుళ్ల పురమేలు నరపతి నారసింహారెడ్డి యేసతికన్నగారు
రాజమాన్యుఁడు మేటి తేజోయుతుండు లక్ష్మారెడ్డి యేజగన్మాన్యతమ్ముఁ

తే॥గీ॥ డట్టి శ్రీబుచ్చమాంబ గోపాంబ వీర
లిరువురును భార్యలై తనకెసక మెసఁగ
భోగదేవేంద్రుఁడై వృద్ధిఁబొందె నౌర
శ్రీయుతుండు లక్ష్మారెడ్డి ధీయుతుండు. ౨౫

సీ॥ లక్ష్మీసరస్వతుల్ రహిఁనీడఁగవచ్చు నన్యోన్యమును మైత్రియమరనేని
సాహితీగీతులు సరినాఁగఁదగు నేకపురుషాశ్రయత్వంబు వఱలెనేని
శాంతిదాంతులతోడఁ సాటిసేయఁగవచ్చుఁ బైనొండు లోనొండుఁ బరఁగవేని
శ్రద్ధామనీషలు సరిచెప్పఁగావచ్చు నన్యోన్యవైరుధ్య మలరదేని

తే॥గీ॥ అక్కచెల్లెండ్రునై సమానాకృతులయి
సవతులయ్యును భేదమ్ము లవము లేక
క్షీరనీరవిధమ్మునఁ జెలిమిఁగలిగి
డంబలరు బుచ్చమకును గోపాంబికకును. ౫౬

క॥ ఆలక్ష్మా రెడ్డియు మఱి
యాలలనలలోన బుచ్చమాంబయును లస
చ్ఛీలుర మువ్వురుగొమరుల
బాలిక నొక్కర్తుఁ గని రపారయశస్కన్. ౫౭

క॥ శ్రీలక్ష్మిదేవియను న
బ్బాలిక తనపేరు సార్థపటిమ వహింపన్
బాల శశిరేఖయో యనఁ
గా లలివృద్ధిం దనర్చెఁ గళలలరారన్. ౫౮

ఉ॥ ఆలలనా లలామ సుగుణాకరుఁడౌ గదవాలరామభూ
పాలునకిచ్చి పెండిలి యపారముదమ్మునఁ జేసి; రాపె స
చ్ఛీలము తన్మనోహరు ప్రసిద్ధియు నీగియు నిర్ణయింపఁగాఁ
జాలుట మాక కాదు జలజాతభవాదులకే నశక్యమౌ. ౫౯

తే॥గీ॥ ఈమెకన్నను జిన్నలై యెల్ల సుగుణ
ములను నెవ్వరికన్నను మొదటివార
లగుచు నలరారుచుండ్రి రాజావనీంద్రుఁ
డును మఱియుఁ దిమ్మనృపతియు ననుపమితులు. ౬౦

క॥ ఇరువురు విద్యలలో ఘను
లిరువురు నాకారవంతు లిరువురు నన్నన్
గురుభక్తిఁగొల్చు గురుయశు
లిరువురు సంతానవంతు లిరువురు శాంతుల్. ౬౧

మ. మతిమంతుండయి ఫారసీచదివి తిమ్మారెడ్డి ప్యాసయ్యె మ
న్నతమైనట్టి వకీల్పరీక్ష యదియుండన్ దెల్గునన్ సత్కవి
ప్రతతుల్ మెచ్చఁగ నీతివాక్యపదపూర్వంబైన రత్నావళిన్
గృతిగా నై యొనరించె నమ్మహితునిన్ గీర్తింపఁగాఁ జెల్లదే. ౬౨

క. వీరికి నెల్లన్ జ్యేష్ఠుం
డై రాజిలు ననుపమానసుగుణ శాంతికి తా
నై రామారెడ్డి మహా
ధీరుఁడు గంభీరుఁడును సుధీమాన్యుఁడునై. ౬౩

తే.గీ. ఫారసీభాష నెక్కుడు పండితుండ
రేబియన్ భాషలోన నుత్కృష్టమతుఁడు
తెల్గునం దెంతకేనియుఁ దెల్విగల్గు
వాఁడు వినయాదిగుణముల వీడితండు. ౬౪

ఆ॥వె॥ ధర్మసుతునకేనిఁ దప్పు వెదకవచ్చుఁ
గాని యితనియెడలఁ గానరాదు
ఇంత శాంతి దాంతి యింత యనుద్ధతి
యింత యోగ్యతయు మరెందులేదు. ౬౫

తే. గీ. కవులతో స్నేహమొనరించు ఘనుఁడతండు
కవులతో స్నేహమొనరించు ఘనుఁడితండు
భేదమిట్టిది యొక్కింత లేదయేని
రామవిభుఁ డనవచ్చు నీ రామవిభుని. ౬౬

క. ఆరాముఁ డనంతాసుత
గారామునఁ బెండ్లియాడెఁగా; రాముఁడితం
డారామతల్లి పేరిఁటి
నారీమణిఁ బెండ్లియాడె నయవినయయుతన్. ౬౭

క. ఎంతేనిఁ దనదు పెద్దలు
సంతసమునఁ బొదల రామజనపతి యాయు
ష్మంతుని సుశ్రీమంతు న
నంతాంబికయందుఁ గనె ననంతారెడ్డిన్. ౬౮

షష్ఠ్యంతములు.

—:o:—

సీ. ఏతాదృశగుణాళిచేతఁ బొల్చెడివాని కతులితవైభవం బలరువాని
కీర్తిచేఁ బ్రఖ్యాతి నెనసి వర్తిలువాని కతిశుద్ధమగు చిత్త మమరువాని
కధికమౌ రసికత కాధారమగువాని కఖిలవిద్యాశాలి యైనవాని
కెనలేని వినయంపు గనియైనవానికి ధైర్యమెక్కుడు గల్గి తనరువాని

గీ. కభ్యుదయములు గల్గెడు నట్లు మేము
బుధులు ముదమందు గతిఁజేయఁబూను లక్ష
ణాపరిణయమనెడి ప్రబంధమ్మునకుఁ గ
థాక్రమం బివ్విధమ్మునఁ దనరుచుండు.

—:o:—

ప్రథమాశ్వాసము

—: కథాప్రారంభము :—

సిరికింబట్టు యశోవిభూతివిజయశ్రీశోభితాశాంతరుం
డరిరాట్కాననవీతిహోత్రుఁడు ప్రశస్తౌదార్యభాభాసురుం
డరుణాన్వక్కరణక్రియాచణప్రతాపాలంబి సౌజన్యసు
స్థిరుఁ డస్తోకకలావిలాసుఁడు బృహత్సేనప్రభుం డొప్పగున్. ౧

ఉ. దాత మహానుభావుఁడు బుధప్రతతిం గరఁగించువాఁడు ని
ర్ణేత సమస్తవిద్యల, కనింద్యచరిత్రుఁ డపాస్తశత్రుఁ డు
ద్ధూతసమస్తకల్మషుఁడు దూరవిచారణశీలుఁ డుత్తమ
ఖ్యాతిసమేతుఁ డానృపతికాంతునిఁ బోలఁగఁ జాల రొండొరుల్. ౨

సీ. ప్రతిలేనిసంపత్తిఁ బరిఢవిల్లుటెకాదు విద్యావిశేషముల్ వెలయువాఁడు
అనుపమానఖ్యాతి నతిశయిల్లుటెకాదు వినయాతిశయము శోభిల్లువాఁడు
అధికప్రతాపమ్మునంది యుండుటెకాదు శాంతిదాంతులను మెచ్చఁదగువాఁడు
అప్రతిమాకృతి ననుగమించుటెకాదు తల్లిఁగాఁ బరభార్యఁ దలఁచువాఁడు

తే.గీ. సకలసుకవిచకోరకనికరపూర్ణ
మాతుపారకరాయితామందవితర
ణక్రియాశాలి రాజన్యచక్రమౌళి
మానితపదద్వయుఁడు బృహత్సేనవిభుఁడు ౩

సీ. సుకవి వచ్చెనటన్నఁ జూడనంపుటెకాని మనకేమియని యూరకొనుటలేదు
విద్వాంసుఁ డనియన్నఁ బిల్వనంపుటెకాని పోనిమ్మనుట మొట్టమొదలె లేదు
గాయకుం డనియన్న గారవించుటెకాని నాస్తి పొమ్మనుట స్వప్నమునలేదు
యాచకుం డనియన్న నాదరించుటెకాని యీసడించుట యెన్నఁడేని లేదు

తే.గీ. ఎన్నిసార్లైన నడిగిన నిచ్చుచుంటె
కాని సున్నిడు టొక్కమాఱైనలేదు
అనృతమాడుట మందునకైనలేదు
ఏనృపులుసాటి యా బృహత్సేనపతికి! ౪

క. నయమా ప్రతిష్ఠసంపదు
దయమా యామ్నాఁద మత్తత త్త్రిపురా
డ్జయమా యదిర్ధునుగాక వి
నయమా వేల్పోకరుఁ డిట్లనఁ దాదృశుఁడే. ౫

క. ఆ రాజేంద్రుని కొక్క కు
మారీమణి తనరు సకలమనుజేంద్రతనూ
జారత్నములకు నాపెకు
వార యరయ హస్తిమశక నైఖరి నొప్పన్. ౬

తే. గీ. ఆసరోజాక్షి పుట్టినయది మొదలుగ
నఖిలశుభలక్షణమ్ముల నలరుకతన
లక్షణ యటంచుఁబల్కి రెల్లరును సత్త
లోదరీలక్షణమ్ము లెంత యొప్పునొక్కొ! ౭

తే. గీ. ఆమగువ జన్మనక్షత్రమే మొకాని
పుట్టినదిగోల శ్రీకృష్ణు పుణ్యకథలు
వినఁగ మది మెచ్చటంబడు వెన్నుఁడన్న
మాట విన్నంతమాత్ర సమ్మదముచూపు. ౮

ఉ. ఆ యెలనాగ శైశవమునందున మేల్ రతనంపుఁ దొట్టెలోఁ
బాయనికూర్మి నుంచి తగుపాటలు పాడెడివేళ "లాలి కృ
ష్ణా" యన నాలకించి వదనాంబుజ మంకురితస్మితమ్ముగాఁ
గోయని మించి యాడునఁట, కోమలి జన్మవిశేష మెట్టిదో! ౯

తే. గీ. పలు పలుకుతేల, గరుడపక్షులు సయితము
సహజమగు కూజితమునఁ గృష్ణా యటన్న
నాలకించి వినోదాబ్ధి నోలలాడు
మతులెవరికైనఁ గర్మాను గతులుగాదె! ౧౦

క. కేవలలక్షణ యయ్యును
నావెలఁదుక సర్వలక్షణాలంకార
శ్రీవెలయ సలక్షణయనఁ
గా వృద్ధింజెందె శుభకరరేఖ యనన్. ౧౧

క. అలరులకు సౌరభముపలె
నెలకు శరత్సమయమువలె నీరదతతికిం
దొలకరి మెఱుపుంబలె న
న్నెలఁతకు లేజవ్వనంపునిగ్గులు దోఁచెన్. ౧౨

సీ. ముసిముసి నగవులపస పసందుగఁ దూఁగె మొలకచూపులసౌరు తళుకుజిలికె
నడలందుఁ గడువింత జడిమ నాల్కొనసాఁగె నెదవిస్తరించి పయ్యెదను డాఁగె
నడుము నానాఁటికి నాదారుగాఁదోఁచెఁ దొడలయందునఁ బుష్టి దొలకరించె
వాతెఱ వేఱొక్క వైఖరిఁ గననయ్యెఁ జాతురి పల్కుల నూఁతగొనియె

తే. గీ. నంతకంతకు లావణ్యమతిశయించె
వింతవింత పనులయందు వేడ్కదొడరె
నంతిపురమున నుండు టభ్యాసమయ్యెఁ
గంతునకుఁ గాఁపురంబయ్యె నింతిమేను. ౧౩

తే. గీ. జాఱుముడి వైవఁ గటిపైఁ బచారుసేయు
జడఘుటించిన మడమలఁ దొడరియాడుఁ
గొప్పువెట్టినఁ దలకన్న గొప్పగాంచుఁ
జొల్లెమిడుటొప్పదే యట్టి సుదతి కురుల. ౧౪

మ. పరివేషమ్ములుగట్టి పూఁగశకలప్రాయమ్ములై యంత బం
గరుగోలీల నతిక్రమించి లికుచాకారమ్ములై పిమ్మటన్
సరసీజమ్ములమీఱి గట్టిపడి విన్నాణంపు బల్కుప్పలై
పరిమాణింప నశక్యమై యెసఁగె నప్పద్మాక్షివక్షోజముల్. ౧౫

క. రదములను మల్లెమొగ్గలు
పొదలన్ లేఁజన్నులనెడి పూవుంగుత్తుల్
గదియ నునుఁ బల్కుకోయిల
రొదలొదవఁగఁ బుష్పసమయరూఢిన్ దనరెన్. ౧౬

క. అంత వసంతము సంతత
దంతురితలతాంతమొప్పె దాంతవిరహిహృ
త్కృంతమతికాంతసకలా
శాంతము సంతోషకరనిశాంతంబగుచున్. ౧౭

క. లేమావిగున్న చిగురుల
నామెయి మెసవంగఁ గోకిలాంగనలకు ని
త్యామోదప్రదమధుర
శ్రీమెఱయఁగఁ గంఠములకు జీరలు తెగియెన్. ౧౮

క. అల కాల మెల్లరకు సమ
కలనన్ శాస్త్రప్రసిద్ధి గాంచినదయ్యెన్
గలయికలులేక తగు కాం
తులకున్ గాంతలకు నిశలు దుర్దశలయ్యెన్. ౧౯

ఉ. మామిడిపండ్లు పానకము మంజులతన్ దగు నిక్షుఖండముల్
భూమిసురాగ్రగణ్యులకుఁ బూర్ణముగానిడి చందనమ్ము మై
నోమియు వీవనల్ విసరియున్ దనియింతురు పుణ్యవంతు ల
య్యామనియందు మాధవున కాదర మెంతయు మేదురమ్ముగన్. ౨౦

క. అట్టియెడ బృహత్సేనుఁడు
దట్టములగు చూతములను దనరారి మణీ
కుట్టితకుట్టిమమై బల్
వెట్టన్నెట్టఁ దగునట్టి విరి లేఁదోఁటన్. ౨౧

చ. చరమధరాధరమ్మునకు సన్నిధిలో నొకయింత దవ్వునన్
సరసిజమిత్రుఁడుండ భటసంఘము గొల్వఁగ నేగి పట్టివే
ళ్లరుచి నెసంగి సర్వశుభలక్షితమై యలరారునట్టి చ
ప్పరమునఁ గూరుచుండెఁ దగు పండితమండలి చుట్టువాఱఁగన్. ౨౨

ఉ. గాయక గానముల్ సెలఁగఁగా రమణీయఘనాంగనామణీ
గేయవిలాసనాట్యములొగిన్ మిగులన్ దగ స్వస్తివాచకా
గ్రియులు వేదఘోష మొనరింప నిలింపులకింపు నింపు న
ట్లాయతమైన సంపదల నానృపుఁడంత వదాన్యమౌళియై. ౨౩

మ. మణులన్ వస్త్రములన్ మహాంబరములన్ మధ్వాదులన్ మేటి ద
క్షిణలన్ భూసురవర్గముం దనుపుచున్ గేల్మోడ్చి యవ్వారికిన్
బ్రణతుల్ సల్పుచు వీవనల్ విసరుచున్ పాటీరపంకంబు వీ
క్షణరమ్యంబుగఁ బూయుచున్ స్రజములన్ గంఠమ్ములన్ వైచుచున్. ౨౪

ఉ. ఉన్నయెడన్ సమస్తజగదుత్సవకారణమై సమంతతో
భ్యున్నతపన్నగప్రకరపోషకమై ద్రమిడాంగనాకుచ
స్విన్నపటీరసౌరభవిశేషపరీమళమై యెలర్చె సం
పన్నవిపన్నభూరిసుఖబంధురమై మలయానిలంబొగిన్. ౨౫

క. ఆమలయానిల మొలయుట
చే మహీసురులును నృపాలశేఖరుఁడును సృ
త్యామాత్యాదిజనమ్ములు
నామోదరసాబ్ధిఁదేలు నాసమయమునన్. ౨౬

సీ. కాషాయవస్త్రమ్ము కటితటమ్మునఁగ్రాలఁ గాయమంతయు భూతి గడలుకొనఁగఁ
ద్రిదశాపగామృత్తు నుదుటిపైఁ జెలువార మస్తకమ్మున జటామకుట మొలయ
దండకమండలుద్వయము కేలనెసంగఁ బాదమ్ములందుఁ బావాలు దనరఁ
బేరురమ్మునఁ బద్మబీజమాలయెలర్ప వీణియ బుజముపై రాణనింప

తే. గీ. సంబరమునుండి కృష్ణకృష్ణా యటంచు
సరససంగీతభంగీతసంగతులను
బాడియాడుచు నానందభరితుఁడగుచు
వచ్చె నారదుఁడా నృపవరునికడకు. ౨౭

ఉ. వచ్చినమౌనిఁ గాంచి సభవార లవారణగౌరవంబు పై
పెచ్చుగ లేచి; రంతఁ బృథివీపతికల్పితపూజకెంతయున్
మెచ్చి మునీంద్రుఁ డాదరము మేకొనఁ దన్నృపమౌళిదత్తమౌ
పచ్చలగద్దెపై హరినిఁ బాడుచు వేడుక పిచ్చలింపఁగన్. ౨౮

వ. సుఖాసీనుండై.

ఉ. "నందకుమార! భక్తజనసారక తారక! ద్వారకాపురీ
నందనచందనద్రుమ! సనాతననూతనగోపసుందరీ
బృందమిళింద! బంధురపరీమళధామమరంద! నీకిదే
వందనముల్ పదింబదిగ వందలువేలు పురందరార్చితా! ౨౯

ఉ. ఇందుముఖీమనోజ! జగదీశ! రమేశ! విధీశనుత్యా! ని
ష్పందయశోవిశాల! పరిపాలితసన్మునిజాల! సన్మనో

నందన! భక్తచందన! కనత్కనకాంబర! కృష్ణ! నీకిదే
వందనముల్ పదింబదిగ వారిజలోచన! పాపమోచనా! ౩౦

క. చిక్కవు తపముల జపములఁ
జిక్కవు జన్మముల నేమిచేసిరొ! నీకా
టక్కరి గొల్లనెలందులు
చక్కఁగఁ జిక్కితివి వారిసందిళ్ళులందున్. ౩౧

మ. అలినీలాలక భీష్మకన్య తొడపై నానందముం దెల్ప లీ
లలు చెన్నారఁగ సత్యభామ మధురాలాపమ్ములం దేల్ప ని
చ్చలు పైపెచ్చుగ నాసుదంత విడెమున్ జానొప్పనందీయ మె
చ్చులకున్ మెచ్చులొసంగు నీవిహృతికిన్ జోహారు జోడించెదన్. ౩౨

శా. కోకల్ చంకనుబెట్టి గూఢగతిఁ దళ్కుంగొల్ల యిల్లాండ్ర బల్
వీఁకన్ వంచనచేసి పొన్నపయికిన్ వేంచేసి కూర్చుండి త
ద్రాకాపూర్ణనిశాకరాననల మర్మంబుల్ విలోకించు "నీ
జోకల్ లోకము మెచ్చుపోక" లనుచున్ జోడించి కేల్మోడ్చెదన్. ౩౩

శా. రాకాచంద్రికనమ్రయామునతటీమీఁదన్ జేరి కాళిందిలో
నేకాంతమ్ముగ గొల్లచేడియలతో నిచ్చల్ పిసాళింపఁ గో
లోకాచారము దప్పకుండ ననుఁగుం గోపాలకుల్ సూడ స్వే
చ్ఛాకాంతంబయిరొప్పు నీదయిన రాసక్రీడ కేమ్రొక్కెదన్." ౩౪

క. అని మాటిమాటికిని న
వ్వనజాక్షుని చర్యలెల్ల వర్ణించుచు భ
క్తినిమీలితలోచనుఁడై
ముని వీణియమీటె రసము మోటలుగట్టన్. ౩౫

క, నెట్టికొని నారదుఁడు రస
ముట్టిపడన్ జలజనయను నొగిఁబొగడఁగ న
ప్పట్టునను బృహత్సేనుని
పట్టి వినియె నలపుకొంత పయిపయిఁబొంగన్, ౩౬

వ. పిమ్మట నారదుండును బృహత్సేనుండును గొంతవడి నుచిత ప్రసంగమ్ములఁ గాలమ్ముఁ బుచ్చుచుండి రట్టియెడ నమ్మౌని కెలననున్న లక్షణం గాంచి నృపున కిట్లనియె.

ఉ. "ఈయెలనాఁగ పెండిలికినీడయి తోఁచెడిఁ బెద్దలెల్ల నా
పోయనఁబోల్చు నూత్నమదనాంచితు నొక్క కుమారకున్ జగ
ద్ధేయునిఁజూచి సర్వజనగేయముగా నిఁకనైనఁ బెండిలిన్
జేయక మిన్నకుంట తగునే? నరపాలకులావతంసమా!" ౩౮

క. అన జనకుఁ డిట్లను "నో
యనఘా! తగునట్టి నరవరాగ్రణిసుతునిన్
జననుతుని వీరలారసి
వినిచిన నవ్వానికిచ్చి పెండ్లియొనర్తున్." ౩౯

చ. అనవుడు మానియిట్లను "ధరాధిప! మానులమైనమాకు న
చ్చినపురుషుండు ప్రాకృతులు సెప్పెడివారలఁబోలె మీకు న
చ్చునో, యటుగాదో! నామదికిఁజొప్పడువాని వచింతు నాతఁ డి
క్కనకనిభాంగికిం దగినకాంతుఁడటంచుఁ దలంతునెంతయున్. ౪౦

ఉ. ద్వారక నేలువాఁడు సముదారగుణాఢ్యుఁడు మేలువాఁడు నా
కారము చెప్పనేల! రతికాంతునిఁగన్న మనోహరుండు దు
ర్వారరిపుప్రకాండమదభంజనుఁ డాతనికన్న మేటి యీ
ధారుణిఁగాదు నాకముఖధామము లందుఁ గనన్ వినన్ జుమీ, ౪౧

ఉ. ఆతని కాతఁ డేప్రతి సమస్తవిధమ్ములఁ ద్వత్కుమారికా
రీతియుఁజూడ నాతనివరింపఁగ నెంచెడియట్లు తోఁచు మే
లీతరుణీశిరోమణికి నీడతఁ, డాపరిభూతశంబరా
రాతికి జోడు నీతనయ రాజవరేణ్య! యెఱుంగఁజెప్పితిన్, ౪౨

క. కాని యొకసందియము కల
దీనరలోకాధిపతుల కెల్లరకును న
మ్మానిజననుతుఁడు గొల్లఁడు
గాని నృపుఁడు గాఁడఁటంచుఁ, గలది వచింతున్. ౪౩

క. నారాయణుండు ధరణీ
భారము వారింప యాదవకులమ్మునఁ జె
న్నారన్ గృష్ణుండన నీ
కారసి తెల్పితిని గడురహస్యంబైనన్. ౪౪

క. చకితులగు లోకులకు వెఱ
వకతీఱదు గాన నొకయుపాయము కద్దనె
న్నికయగుగతిఁ దెల్పెద వా
రక చాటింపుము స్వయంవరము జగమెల్లన్. ౪౫

ఉ. నీకొమిరెన్ వరింప ధరణీపతులెల్ల రహంకిర్యామదో
ద్రేక మెలర్ప రాఁగలరు; తెల్లముగా నపుడీవు మత్స్యయం
త్రాకలనమ్మునన్ జయమునందిన సుందరుఁడీ కుమారికన్
జేకొనునట్లుగాఁ బ్రతినచేయు ముపాయము న్యాయ్యమైతగన్. ౪౬

ఉ. దానికిఁ గృష్ణుఁడొక్కరుఁడు దక్కఁ దదన్యు లశక్తు; లాతఁ డ
మ్మానిని జలమ్మునందుఁగని యుప్పరవీదిని మత్స్యయంత్రముం
బోనరుకంగలాఁ డతని పోడిమి యన్యుల కబ్బనేర్చునే
యానరరథ్యచోదకునికడ్డమె! యెంతటి రాజచంద్రులున్. ౪౭

మ. జయలక్ష్మీలలనామనోహరుఁడు కృష్ణస్వామి నీపుత్రికిన్
బ్రియుఁడై యొప్పెడి నిక్కమియ్యది నృపుల్ పేటెత్తివచ్చినన్
లయమందింపఁగఁజాలకున్నె ? శిశుపాలధ్వంసి నీకేల ని
ర్భయమారీతి నొనర్పుమిట్లు, శుభముల్ వాటిల్లు నాయానతిన్. " ౪౮

క. అనుపలుకులు విని నృపవరుఁ
డనుమోదముచెందె మానియరిగెం దనయి
చ్చను; లక్షణకున్ మన మ
మ్మనసిజజనకుపయి మాటిమాటికి బ్రాలెన్. ౪౯

తే. గీ. అంత నరపతి పురమునకరిగె; లక్ష
ణాంగనామణి యంతఃపురాంతరమున
కేగెఁ; జెలికత్తెలందఱు నిండ్లుచేరి;
డరుణుఁ డరుణప్రభాంకితకిరణుఁడయ్యె. ౫౦

—: ఆశ్వాసాంత పద్యములు. :—

——:o:——

క. శార్ఙ్గిభాషాప్రజ్ఞో
త్కర్షాకర్షితయశోధికా! శంకరసం

కర్షణసమబుద్ధియుత! య
మర్షస్వీకృతివిరహిత! మానితచరితా! ౫౮

స్రగ్విణి. పాకనాట్యన్వయా! బంధురాలంక్రియా!
శ్రీకళత్రాంఘ్రిసంసేవనాప్తోదయా!
గోకిరోద్ధార్యప్తసంగప్తకీర్తీ! గుణా
లోకనైకప్రియా! లోలుపత్వాపప్రియా! ౫౯

పంచచామరము.

ధరామరస్థిరాదరా! వృథావిధోక్త్యనాదరా!
నిరంతరానురక్తిచిహ్నా! నిత్యపోషితప్రజా!
పరాభిధేయవస్తుతత్త్వపండితా! యశోన్వితా!
ధరాపరేశ్వరా! సమస్తధర్మమర్మభాస్వరా!

గద్య.

ఇది... శ్రీ తిరుపతివేంకటీయ లక్షణా పరిణయంబను
మహాప్రబంధమ్మునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము

—:o:—

శ్రీరస్తు.

శ్రీమత్పరదేవతాయైనమః.

లక్షణాపరిణయము

ద్వితీయాశ్వాసము

కర! లోకోన్నతసుగు
ణాకర! యౌవనకలావిహార! సుకవితా
పాకవివేకముగల కవి
రాకకలరు వేల్పుగిడ్డి! రామారెడ్డీ!

తే.గీ. అవధరింపు మనంతరంబబ్జబంధు
నందు రాగాతిశయ మెక్కుడై చెలంగె
స్వగతుఁడగు హరి వరుఁగఁగోర గమకించు
లక్షణను గల రక్తిఁదెల్పనో యనంగ. ౧

క. అంబుజబంధుఁడు పూర్ణత
రంబై యర్ధమయి కొంతరాణించియు సూ
క్ష్మంబై తగు బింబమునఁ గ్ర
మంబుగఁదాఁ బశ్చిమాద్రిమాటున కరిగెన్. ౨

క. హరిదశ్వుఁడు తనగృహమున
కరుదెంచె నటంచుఁ బశ్చిమాంబుధి మణులన్
గరమునఁ గానుకొసంగఁ ద
దరుణచ్ఛవిఁ బొల్చెననఁగ నరుణుం డెసఁగెన్. ౩

తే.గీ. పశ్చిమాచలమునఁ గాంతి పరిఢవిల్లెఁ
గాని తూరుపుఁగొండ రిక్తదశనందె;
"నొకఁడు చెడిపోవుపైఁగాని యొకఁడు బాగు
పడుటలే" దని జను లాడుపలుకు నిజము. ౪

తే.గీ. వారకాంతనుపదలి యంభోరుహాప్తుఁ
డరిగినంతన యద్దాని నంటుకొనఁగఁ
దమ మరుగుదెంచె, వారకాంతలకుఁ దగిన
వాఁడు వీడిన దురవస్థ వచ్చుటరుదె! ౬

ఉ. అంబుజముల్ చలించెఁ, బతగావళి గూళ్లకుఁ జేరవచ్చెఁ, దీ
రంబులనుండి విప్రులు కరంబుల డంబుగ నీరుకావివ
స్త్రంబుల సంపుటంబులు పొసంగ గృహంబుల కేగుదెంచి, ర
భ్రంబున సంజ తగ్గె, విరఁబాఱెఁ దమంబు క్రమంబుగా దెసల్. ౭

తే.గీ. కొండలన్నియుఁ గాటుకకొండలయ్యెఁ
జెట్టులన్నియుఁ జీఁకటిచెట్టులయ్యెఁ
బండులన్నియు నేరేడు పండులయ్యె
నేమనఁగవచ్చుఁ దామసిదీమసంబు! ౮

ఆ.వె. జలజజలజబంధుశరదాభ్రములయందుఁ
గలుగు రాగమెల్లఁ గలసి జార
జారిణీమనఃప్రచారంబు గావింపఁ
బోలు లేకయున్నఁ బోవుటెట్లు. ౯

తే.గీ. గగన మను గని పెకలించి కాలపురుషుఁ
డందుఁగల వజ్రములఁ బయి నమరఁబెట్టు
చున్నపోలికఁ గ్రమముగా నొక్కటొకటి
గాఁబ్రకాశించెఁ దారక ల్గములుగట్టి. ౧౦

చ. వెలవెలఁబాఱెఁ దూర్పుదెస వేవిళ్లు లొప్పినమీఁద గర్భిణీ
లలనమొగంబువోలె; శుభలక్షణలక్షితుఁడై దిగంగనా
తిలకముసొంపునన్ దగి ప్రతిక్షణవర్ధిత కాంతిసంపదల్
చెలఁగఁగఁ జందురుండు వొడిచెన్ సగపాలుతమం బడంగఁగన్. ౧౧

క. కలువలపాలిఁటి పున్నెము
కులుకుంజవరాండ్రపాలి కోరిక గజదొం
గలపాలిఁటి మృత్యువు వె
న్నెలరాయఁడు వెలిఁగె విరహిణీశత్రుం డై. ౧౨

క. కేరెఁ జకోరములెల్ల; వి
చారమ్మున మునిఁగెఁ జక్రిజంపతులు; జలం
బూరె న్నైలరాలన్; జే
కూరెన్ దంపతులకింపు; కొలఁకులు తేరెన్. ౧౩

తే.గీ. పద్మినీకాంత తనుఁజూచి పవలు నవ్వ
రాత్రి నగసాఁగె దానిఁ గైరవిణి చెలఁగి;
యేరికేనియు నవ్వుపస యేగుమీఁద
రాణనెసఁగెడి పున్నమ రాకపోదు. ౧౪

వ. ఇట్లు చంద్రుఁడు విజృంభించుటయు.

ఉ. "నారదుఁడేలవచ్చె? జననాయకు మ్రోలకు, వచ్చెఁగాక తా
మారునిఁగన్న సుందరునిమాటల నెత్తఁగనేల? యెత్తెఁగా
కారమణీమనోహరునియందము నామది కెక్కనేల? "నా
కోరిక దీర్చువారెవరొకో? యిపు" డంచు మదిం దలంచుచున్. ౧౫

మ. "అనురాగంబది కన్నుఁగానదు, మనంబా మిఱ్ఱుపల్లమ్ములన్
గనకెచ్చోటకునైన నేగు, నిఁక వేడ్కల్ మంచియున్ జెడ్డయున్
మనుపే నేరవు, మన్మథుండు చపలాత్ముం డెంతయు న్మూర్ఖుఁ డం
గనలన్ లోకువఁజేసి మీఁదఁబడు శక్యంబే నివారింపఁగన్?" ౧౬

క. అని పలుఁదెఱఁగుల మనమున
జననాయకపుత్త్రి ప్రబలసంశయడోలా
వినిహితమగు తనహితమున
కనుమతలగు చెలులు లేమి నటుచూచుతఱిన్. ౧౭

ఉ. నెచ్చెలులేగుదెంచి ధరణీవరపుత్త్రికఁ గాంచి తద్వ్యథం
బచ్చుపడంగనెంచి ప్రియమారఁగ దగ్గఱఁజేరి యెంతయున్
బొచ్చెములేనికూర్మి పొలుపున్ దెలుపన్ విరహాగ్ని హైపయున్
హెచ్చఁగఁ బచ్చవింటిదొర హెచ్చులునున్ బయిపెచ్చులైతగన్. ౧౮

క. పొదలుటకు సంశయించుచు
ముదితకుఁ దామిట్టులనిరి ముద్దియలు "బళీ
యిదియేమివింత! తాపా
స్పదమయ్యె లతాంగి మేను క్షణకాలమునన్. ౧౯

చ. కుచములఁ దారహారములఁ గ్రొంబొగ రేఁగుటయేమి? చందనం
బు చిటులుటేమి? మేను తెలుపుం బలుపెక్కుటయేమి? యింతలో
విచికిలగంధి నీకుఁ గనువేఁదుఱుగల్గిన హేతువేమి? యిం
త చపలతన్ వెసం గను విధంబదియేమొ? యెఱుంగఁ జెప్పుమా. ౨౦

క. నీవైఖరిచూచిన నీ
భావం బల తుంటవింటివానికి నిలయా
భావముగనె ననితోఁచెడిఁ
బైవారమె? యేము నీకుఁ బద్మదళాక్షీ. ౨౧

క. కావున నీనెమ్మదిఁగల
యావత్సంగతులు చెప్పు మందుంగల కా
ర్యావసరము గనుఁగొందము
నీవారికిఁ దెలియకుండ నీరజనేత్రా. ౨౨

వ. అని గ్రుచ్చి గ్రుచ్చియడుగు నెచ్చెలుల కచ్చెలిమిన్న గ్రిన్నన నిట్లనియె. ౨౩

ఉ. చెప్పెడిదేమి నాకుఁగలచేవయుఁ ద్రోవయు మీరకాదె? మీ
యొప్పనికార్యమందు మదినుంచెడిదాననె? మీకుఁజెప్పటల్
తప్పనె? తప్పుగల్గునె? విధానమెఱింగిన ప్రోడలైన మీ
రెప్పని సేయఁజాల? రిది యెంతటికార్యము మీరుపూనినన్. ౨౪

ఉ. నారదమౌని వచ్చి జననాయకుముందరఁ గృష్ణుచర్య లిం
పార విపంచికారవము హాయిగఁగూర్చి పచించెఁ, జించె న
మ్మారుఁడు నామనంబు పలుమాఱు శరమ్ములనించినించి, యో
సారసగంధులార! యెకసక్కెము చేసెదరేమొ? నెమ్మదిన్. ౨౫

చ. అవనివరుండు నమ్మునివరాగ్రణియాన స్వయంవరమ్ము సే
యవలయునంచు నెంచె నపుడామురవైరి యనుగ్రహించి యీ
యవనికిరాకయున్న మన మావలఁజేసెడిదేమి? వానికొ
క్కవిషయమానె? నావలపుకాంతలు వేనకువేలు గల్గఁగన్. ౨౬

సీ. ఎదుటఁగొమ్మదిగక నెమ్మదికెక్కు చెలుతక్కులాదవిరించు రుక్మిణీయువతి కన్నఁ
దోడఁజేరికడుమీఱి గడిదేరి ప్రోడయై ప్రేమచూపెడి సత్యభామకన్న,

నునుకెంపు కనునింపులను జంపునుంకించి భయపెట్టికలఁచు జాంబవతికన్నఁ;
జలమూని తలఁపాని వలపే నియతిఁజేసి లీలనోలార్చు కాళిందికన్న;

తే. గీ. నెచటదొరకిన నచటన యిండ్లకడకు
లాగికొనిపోవు గొల్ల యిల్లాండ్రికన్నఁ
జక్కఁదనమున్న దాననో, చాకచక్య
మున్నదాననో? యేను దామోదరునకు. ౨౭

వ. అని పట్టరాని తమకమ్మున నెట్టకేలకు గుట్టుచెడి వెట్టగదుర నెట్టుకొని యిట్టు
నట్టును దోఁపమిఁ దనలో, ౨౮

సీ. ఆరుక్మిణీదేవి కధరంబనైతేని యధరమా! తదధరసుధలభించు
నాసత్యభామకు హస్తంబనైతేని హస్తమా! యతని కేలంటఁగల్గు
నాజాంబవతికి వక్షోజంబవేని వక్షోజమా! తన్నఖాంకురము లోలయు
నాసుదంతకుఁ గన్నులై జనించితిరేనిఁ గనులార! యతనిఁ గన్గొనఁగనబ్బు;

తే.గీ. తుదకు నొక గొల్లసుదతికిఁ బదములైతి
రేని చరణమ్ములార! యా తేనిమాళి
మానన లభించు నారీతిమాని నన్ను
నాశ్రయించితి రేమి భాగ్యమ్ము గల్గె? ౨౯

ఉ. ఎంతటిసోయగంబొ? మఱియెంతటి చక్కని చాకచక్యమో?
యెంతటి వింతసంతసమొ? యెంతమనోహరతావిశేషమో
యెంతటి తీవియో? మఱియు నెంతకు నెంతయుఁగాక యున్న న
క్కాంతలు నన్యకాంతలును గంతుని మంతనమందు నుంతురే. ౩౦

మ. మదనుం దిట్టఁగరాదు, కోయిలలతో మారొడ్డఁగారాదు, నె
మ్మది హారింపఁగరాదు, కోర్కెలపసన్ మర్దింపఁగారాదు, దు
ర్మదముం గ్రిందుగఁజేయరాదు, తనకామం బన్యులొవారితో
మొదలే చెప్పఁగరాదు కష్టమకదా, పూఁబోడియైపుట్టుటల్! ౩౧

క. మదనా! నీకిది యెంతయు
వదనా? నీవంటివాని కవదలమీఁదన్

గదసార్భటి తగునా? యా
పదపాటిన వారిమీఁద బాహుబలంబా. ౩౧

క. పాలయలుకలుగల కలుకుల
కలఁక వెలికిగొలుపు తలఁపుగలిగింపఁగ నిఁకా
గలిగించెను జలజాసనుఁ
డిల వెలియగు జలజముఖుల నేచెదపకటా! ౩౨

క. కలసిమెలసి చెలరేఁగెడి
తలునీతలునులకు వలపుతలఁపులు పైపై
నొలయించినఁ గలుగును నీ
కిలఁ జలనము లేనికీర్తు లిక్షుశరాసా. ౩౩

చ. భుజములు తీటవట్టినను బోరఁగరాదె, పురారితోడ? నీ
రజముఖులా? భవచ్ఛితశరమ్ములదాడికిఁ దాళువారు; నీ
విజయ మెఱుంగమే? యజుఁడు విష్ణుఁడు రుద్రుఁడు నీకు దాసులౌ
ర! జగము లెల్లగెల్చి యొకరామపయిం దగునా? ప్రతాపముల్. ౩౪

శా. రాజీవంబ యటంచు వైచెదవు తద్రాజీవముల్ జీవమా
రా జాగేల? యటంచు జీవమును గ్రూరంబై వెలింజేయు నో
రాజీవాస్త్ర! భవద్వినోదములు మార్జాలంపు సయ్యాటలై
రాజీవాత్ముల నేచుచున్న విధి ధర్మంబౌనె? నీబోఁటికిన్. ౩౫

వ. అని చంద్రు నుద్దేశించి,

తే.గీ. తండ్రి జీవనదాత నీధామమెన్న
జీవనదమార్గ మాకృతిశీవి జీవ
నస్వరూపమ్ము నీకు ననాథజీవ
నాపహరణంబు యుక్తమౌనా? శశాంక! ౩౬

తే.గీ పంకజములకు నీకును బద్ధవైర
మట్టి పంకజసాయకు ననుసరించి
చేవచూపెద వౌర! రాజీవవైరి
పరమశత్రులు గలసినఁ బ్రతుకఁదరమె? ౩౭

చ. సహజకళంకయుండి గురుసామజయానను గూడి యామినీ
విహరణశీలివై దివి భువి న్నిలుషోపకయున్నయట్టి నీ
యహమిక కంగనామణులు నా నొక లెక్కయె? యింతయేల? స
ద్గుణము పరమ్మునం గనని యెడ్డెల నేమన నేమిలాభమా. ౩౯

చ. ఎదుటికి వచ్చి పుష్పముల నింపుజనింపఁగఁ జల్లినట్టి య
మ్మదను మహోగ్రకోపమున మాపిన యాపురవైరి యెప్పుడున్
గదలక నెత్తికెక్కి నినుఁ గాదనఁ డాగ్రహమూనఁ డక్కటా
మది నొకలింగధారి వని మాటికిఁ దా నభిమాన మూనెనో. ౪౦

క. అని చందురునిం బలుకుచు
గినిసి పలికి చెవులు చించు కీరమ్ముల మిం
చినగతిఁ గేరెడి పికములఁ
గను లెఱ్ఱఁగఁజేసి యనిలుఁ గని యిట్లనియెన్. ౪౧

క. చలమాననేల? మలయా
చలమారుతమా! వియోగచలమానినులన్
బలమాఱఁజేయు టిదియొక
బలమా? కలమాట తెల్పు పక్షికులఫలమా. ౪౨

ఉ. ఈగతి దూఱిదూఱి యొక యింతయుఁ దాళఁగలేక మూర్ఛవో
గాఁ గని నెచ్చెలుల్ చలువగంధము గుబ్బలఁబూసి శీతలో
ద్యోగము లెన్నియేనియును దోఁచినపట్టు నొనర్చి తేర్చి యిం
కేగతి నిర్వహింతు మని యెంచి తలంచుచు నున్నయంతటన్. ౪౩

తే.గీ. కెలనఁ బంజరమునన్న చిలుక పలికె
"నేల యీలీల యోజింప నేనుగల్గఁ?
గృష్ణు నెఱుఁగనో? ద్వారక కేగలేనో?
కార్యమును బొత్తుపఱచెడి గతు లెఱుఁగనో? ౪౪

ఉ. మున్నొకనాఁడు చూచితిని ముచ్చటమీఱఁగ ద్వారకాపురం
బన్నగవైరిప్రోలు నగజాధిపువీడు రమేశురాజధా
ని న్నగఁజాలు నన్నగరి నిచ్చలుఁ గాఁపురమున్న భూసురుల్
జన్నములందుఁ బ్రోడలు విశాలయశుల్ నిగమాంతకోవిదుల్. ౪౫

ఉ. వారల పాండితీమహిమ వారలయోగ్యత వారితీరు న
వ్వారి కులానువర్తనము వారలతేజము వారిసంపదల్
వారి కుటుంబవైఖరులు వారిపరోపకృతిస్స్వభావముల్
వారిజసంభవుండయిన వర్ణనసేయఁగలేఁ డొకింతయున్. ౪౬

క. అదిరేమి వింతయో యొక
పదిరేఁడులు వచ్చువఱకె పదమున్ గ్రమమున్
దుదముట్టఁ జెప్ప నేర్తురు
చదువుల కిక్కలగు బ్రహ్మచారులు నగరిన్. ౪౭

ఉ. కత్తులపైఁ బరీక్షనిడఁగాఁదగు వేదము, శాస్త్రమన్న మీ
చిత్తమువచ్చినంత యిఁకఁ జెప్పెడిదేమి, కవిత్వమన్న పే
రెత్తి జయింపశక్యమె మఱెవ్వరికేని, సమస్త విద్య ల
ప్పత్తనభూసురాగ్రిణుల పాలనరాదె? మఱింతయేటికిన్. ౪౮

ఉ. రాజులకేమి? సంపదల రాజిలు వారలులేరె? యప్పురిన్
రాజులు నిర్జితప్రథితరాజులు రక్షితవేదశాస్త్రవి
ద్రాజులు సమ్మదాయితవరాజులు సంపదలందు మేటి రా
రాజులు కీర్తినిర్మలితరాజులు రాజులు భోగసంపదన్. ౪౯

తే. గీ. కోమటులసంపదలను బేర్కొనఁగ నేల
యాదియంతమ్ము నొందియు నాదియంత
మును గనక మధ్యమమ్ము లైచను ననేక
ములు మణులు వజ్రములు రత్నములును నెలమి. ౫౦

తే. గీ. విష్ణుపదజులు సదసద్వివేక మెఱిఁగి
తగు ననంతాప్తిచే మహోదయముగాంచి
విధుని సంసేవనముగల్గి విధివిహితగ
తుల నతులవైఖరుల నొప్పుదురు పురమున. ౫౧

ఉ. అప్పురి వారకామినుల యందము చంద మటుండనిండు బల్
కుప్పలుగా ధనంబు పదికోటు లొసంగినఁగాని నీచునిన్
జెప్పలు విప్పిచూడరు సరేకద! విద్యలుసూపి ద్రవ్యమున్
గొప్పగ సంగ్రహించి యనుకూలురఁగూడి సుఖింతురెంతయున్. ౫౨

ఉ. అందమునందుఁ దన్నగరమందలి గొల్లవెలందులే మరు
చ్చందనగంధులం గెలుపఁజాలుదు రన్న ధనాంగనామణీ
బృందము నెన్న నేల? పురవీథులఁ బూవులనమ్మ బోట్లతో
డం దులఁదూఁగ నేర్చునె బెడంగున రంభయు గింభయేనియున్. ౫౩

ఉ. పూవులతోఁటలా, ముదముఁబుట్టఁగఁజేసెడి మేటితావులా,
బావుల తీవులా, మణులుపన్నిన మేల్మికడాని మేడలా,
మావులతావులా, మధురమంజులకోకిలకాకలీకల
ద్రావములా! మనోహరము తత్పుర మెన్నిఁట నెన్ని చూచినన్. ౫౪

క. ఆపురము నేలికొనెడి మ
హాపురుషుఁడుకాఁడె? కృష్ణుఁ డనఁగ, నతనితో
రూపమున నన్యవిధమున,
నేపురుషులు సాటివత్తు రే భువనమునన్.

సీ. పురిటింటనున్నయప్పుడ పూతననుగొట్టి మేటివిఖ్యాతిచే మించినాఁడు
అతిబాల్యమైన ప్రాయమున మద్దులఁగూల్చి యందరాని యశమ్ము నందినాఁడు
అంతకింతైన ప్రాయమ్ములోనన దావదవము మ్రింగి ప్రశస్తి దవిలినాఁడు,
అంతకొక్కింత హెచ్చైన ప్రాయముననే నగమెత్తి సత్కీర్తి నెగడినాఁడు

తే. గీ. కాళియాహిమదం బడఁగంగఁద్రొక్కెఁ
గంసు హింసించెఁ, దనవారి కష్టముడిపెఁ,
బెండ్లియాడెఁ, గుచేలుఁ గుబేరుఁజేసె,
నాతఁ డగుఁగాదె? శ్రీకృష్ణుఁ డతివలార! ౫౬

క. పదియాఱువేల చెలులకు
మదనుండై వెన్న పెరుఁగు మెఱపించి ముదం
బొదవఁగఁ దిని బలిసిన కో
విదమాన్యుఁ డతండు గుఱుతు వేఱేఁక నేలా. ౫౭

ఉ. ఆతని చిత్రమేమొ యొకఁడయ్యును నందఱు కన్నె రూపులై
వ్రేతల సొక్కఁజేయుచును వేయివిధమ్ముల మెప్పులందిత
చ్చేతములందు నెప్పుడు వసించు నటంచును జెప్పవింటి మా
జ్ఞాతులఁజూడఁబోయి యొకనాఁడు నిజమ్ముగ నమ్మఁ డింతయున్." ౫౮

చ. అను శుకరాజుమాటలు హృదబ్జము బిట్టలరింప నెచ్చెలుల్
విని గదియంగఁజేరి పృథివీవరు పుత్త్రికఁగాంచి "నీమన
మ్మునఁ గల కోర్కె లింపలరఁ బూర్తియొనర్పఁగఁ బూనినట్టి నీ
యనుఁగు శుకమ్ముమాట వినవమ్మ! మనఃపరితాప మాఱఁగన్. ౪౯

చ. పులుఁగుల కిట్టికార్యములు పూనఁగఁ జెల్లదటంచు నెంచఁగా
నలవడ దల్లనాఁడు దమయంతికి నన్నలుతోడ నేస్తముం
గలుపదె యొక్కయంచ? గనఁగా నివి క్రొత్తలె? తత్తదున్నత
స్థలముల కేగఁజెల్లునె? వెసన్ మఱియొక్కరి కెంతవారికిన్. ౫౦

శా. ద్వారమ్ముల్ పనిలేదు కోటలనినన్ దాఁటుల్ తదంతస్థితో
గారంబుల్ సార శంకలేదు పులుఁగుల్ గా కిట్టికార్యమ్ము లె
వ్వారల్ దీర్పఁగలారు? నీ మనమునన్ బాటిల్లు తాపమ్ము నీ
కీరాగ్రేసరుతోడఁ జెప్పఁదగదే? కీరేశ్వరాలాపినీ. ౫౧

ఉ. అమ్మరో! యిట్టికార్యముల యం దిటు జాగొనరింపరాదు వే
గమ్ముగ నీమనోరథము గాదిలిచిల్కకుఁ జెప్పిపంపు జా
లమ్మొనరింపఁబోకుము విలంబము చెట్టయగున్ "శుభస్యశీ
ఘ్రమ్" మ్మని చెప్పినన్ వినవుగా, తడవాయె నిశీథమేగెడిన్." ౫౨

క. అని మాటిమాటికిని బో
ధనచేసెడి చెలుల వినువు దనరఁగఁ గని నె
క్కొని మఱియు మఱియు బోధిం
చిన మెల్లనఁ జిల్కతోడఁ జెలి యిట్లనియెన్. ౫౩

క. రమ్మనుమీ, సైపుట భా
రమ్మనుమీ, విరహ మతిభరమ్మనుమీ, వా
రమ్మనుమీ వ్యవధి, సుదూ
రమ్మనుమీపురి, స్వయంవర మ్మనుమి తగన్. ౫౪

క. చలమనుమీ మఱనకు, ని
శ్చలమనుమీ మన్మనం, బచలమనుమి దృగం
చల మన్యులపై, నిదిచం
చలమానిని గాదటంచు శారికిఁ జెప్పుమీ. ౫౫

కం. మ్రొక్కితినసుమీ, తనకుం
దక్కితినసుమీ, విశేషతాపభరమునన్
సొక్కితినసుమీ మిగులన్
జిక్కితినసుమీ, స్వాయముగఁ జెప్పితి ననుమీ. ౬౬

కం. అనుమానమేల? నిక్కము
నిను మాన నటంచుఁ బలికె నెలఁతుక పేర్మిన్
జనుమాన మొసఁగుమనుమా
చనుమా కనుమా కృపానుసారిన్ శౌరిన్. ౬౭

కం. విరు లరులు, సరులు నురులు, హి
మరుచియు నక్రిమరుచి, పికమాద్యద్భృంగ
స్వర మురు భీకరతర, మే
మఱ కిదియంతయును దెల్పుమా నరహరికిన్. ౬౮

చ. అనియనుపన్ శుకంబరిగె; నంచితసంచితపుణ్యగణ్యస
జ్జనధననందనందనలసత్పదపద్మరజోనుషంగస
ద్మనిభృతవాసభాసురమదప్రమదామృదుగానదూనదే
వనిచయమై తనర్చు నల ద్వారకకున్ గనుబంతచారియై. ౬౯

తే. గీ. కుక్కుటములంతఁ గొక్కురుకోయటనియె
దిక్కులం దించుకించుక తెల్విదోఁచెఁ
జుక్కవోడిచెఁ బోటుక్కునఁ జూడఁజూడ
దీపములు తెల్లవారె సంతాపమాఱె. ౭౦

శా. చోరుల్ తాటిరి తారకల్ జుణిఁగె గచ్ఛన్విచ్ఛఁగా జారిణీ
జారుల్ వాటిరి మారుఁడున్ మరలెఁ గాసారంపుఁ దీరమ్ములం
బోటుల్ సేరిరి దూరమేగు పథికుల్ మార్గంబులంబట్టి రం
భోరుట్స్వరభపూరపూరితములై పొల్పారె నందెమ్మెరల్. ౭౧

సీ. అభిసారికాంగనావ్యభిచారములుతగ్గెఁ దమము తూరుపు పర్వతమ్ము డిగ్గెఁ
గువలయమ్ములరంగు దవుదవ్వుల ముణింగె వెడవింటివాని యాగడమడంగెఁ
బద్మినీకాంతకుఁ బ్రాయంబునిండారె నంబుజారికి వైభవంబుతీఱె
నేకీభవించుచుఁ గోకముల్ చెలరేఁగె గుడ్లగూబలు కొండగుహలడాఁగె

తే. గీ. రంగుమెయి మత్తువస్తువుల్ మ్రింగిమ్రింగి
యొడలెఱుంగని రతముల బడలిబడలి
తెలివిఁగనలేని బలుసోమరులకుఁ దక్కఁ
దెల్లముగ నెల్లవారికిఁ దెల్లవారె. ౭౨

ఉ. రంగుగఁ దూర్పుకొండపయి రాజిలు చెట్టునఁబుట్టినట్టి నా
రంగఫలంబనంగఁ గడురమ్యములౌ నరుణప్రభాచ్ఛటల్
నింగినిఁ బర్వఁ బంకజవనీకమనీయత మాటిమాటి కు
ప్పొంగ నహస్కరుండు పొడుపుంగనెఁ జక్కవ లోకమైతగన్. ౭౩

తే.గీ. ప్రాఙ్నగము సూర్యుఁడనుపుత్రుఁ బడయుకతన
సంతసమ్మున దిక్కుల కంత రక్త
రాంకవమ్ములు బహుమతి రాణనొసఁగె
నాఁగ నీరెండ చెన్నారె నాల్గుదెసల. ౭౪

ఉ. అంతను లక్షణాసతియు నాబిడ నెచ్చెలులున్ దిగంతర
ప్రాంతనివిష్టదృష్టులయి పల్మఱు కీరము రాక చూచుచున్
గంతు దురంతతాపమునఁ గ్రాఁగెడి రాతనయన్ బ్రమోదిత
స్వాంతనొనర్ప నేగిరి వసంతునికోటకుఁ బూలతోఁటకున్. ౭౫

సీ. గొలలచేఁదూఁగు కదళికల్ ఫలమ్ములఁ గొమరారు నారికేళములగములు
చేయెత్తు నిడుపువచ్చెడి పూగములు కిసాలయములఁ దగురసాలంపుఁ దరులు
పూలఁబిందెలఁబండ్ల వ్రాలెడి పనసలు పండినచెఱకులఁ బ్రబలుమడులు
నడుగడ్డునకును జొప్పడు పిల్లకాల్వలు కంటికి నింపగుపంటచేలు

తే.గీ. చక్కని కొలంకులును మేటి చంద్రికాంత
ఫలకవేదులు కేళికూళులు సుమాళి
మలరు కేళీగృహమ్ములు పొలుపుదెలుపు
వలపుజిలికెడి యుద్యానవనమునందు. ౭౬

సీ. ఉభయపార్శ్వములందు నొప్పారు మల్లికాప్రతతి సౌందర్యంబు పొఱఁజూచి
దూరదూరమ్ముగాఁ గేరుకోయిలలతోఁ దులదూఁగు మావుల నరసియరసి
జలజలరాలు పుష్పములకుప్పల సౌరభమువొల్చు పొగడవృక్షములు గాంచి
మలయవాయువులచేఁ గలయఁబర్వెడి పరాగముల నొప్పెడి నికుంజముల నెంచి

తే. గీ. తమ్మిపూఁదేనెఁ గ్రోలి చిత్తమ్మునకు ము
దమ్మునుం దిమ్మునుం గ్రమ్మ తుమ్మెదల ర
వమ్ములకు నిమ్మయిన తటాకమ్ముపొంత
వింతయగు చంద్రకాంతశిలాంతరమున. ౭౭

శా. కాలక్షేపముకోసమై సొగసులో కంసారి సంసారపుం
హేలల్ వాడుచు లక్షణాంగనకు నెంతే మోదముం గూర్చుచుం
వేళాకోళములాడుచున్ నృపసుతం జేమాఱు నూరించుచున్
హాళిన్ దేల్చుచుఁ గూరుచుండిరి వయస్యల్ కీరముం దూరుచున్. ౭౮

ఉ. అంతట నేగుదెంచె రయమారఁగఁ గీరము దూరమౌ పరి
శ్రాంతి నొకింతయున్ గణనసల్పక, వచ్చెడిదాని నంబర
ప్రాంతమునందుఁ జూచి ముదమందుచు "నీకొకవందయేండ్లు, మా
వంత లడంగె మాకుఁ బదివందలయేం" డ్లని రందఱున్ జెలుల్. ౭౯

క. అనునంతట నక్కీరము
వనజేక్షణ కేల వ్రాలి వగరుచుచుం గృ
ష్ణునిఁ జూచితిఁ జెప్పితి వ
చ్చునతండు స్వయంవరమ్ము చూచెడి వేడ్కన్. ౮౦

వ. అని సంక్షేపమ్ముగా ఫలితార్థమ్ముచెప్పిన నచ్చిలుకలకొలికి యచ్చిలుకం
గని మెల్లన నిమురుచు నిట్లనియె. ౮౧

ఉ. ఏమనె శౌరి? నీవు మఱి యేగతి నేగితి? వేడనుండె నా
రాముని సోదరుం, డెటు విరామముగల్గెఁ బదాఱువేల గో
పీమణులన్ భరించు నల వేణువినోదికిఁ? బూసగ్రుచ్చిన
ట్లీమెయి సర్వముం దెలుపుమీ, శుకరాజకులావతంమా! ౮౨

ఉ. రమ్మని గారవించెనో, కరమ్మున నీవయి పోయివ్రాలితో?
కమ్మలిఖించి యిచ్చెనో? ముఖాముఖిమాటలు సెప్పిపంపెనో?
నమ్మెనొ, నమ్మలేదొ? మఱి నా వలపంతయు మూలముట్టుగా
నమ్మధుసూదనుండు నిజమంచుఁ దలంచెనె? కూర్మినించెనే. ౮౩

ఉ. పోతి నిశీథమందపుడు బోటులకూటములందు నమ్మురా
రాతి విలాససౌధముల రంజిలు నాసమయమ్మునందు నీ

కాతని దర్శనం బెటుల నబ్బెనో? యేగతి విన్నవించితో?
చేతము చల్లనౌనటులఁ జెప్పఁగరాదె సవిస్తరమ్ముగన్. ౭౪

చ. కువలయనేత్రి సారెకును గోరికలీరికలెత్త నీగతిం
దవిలి పునఃపునఃప్రకలితమ్ముగు నాదరముం దురమ్ముగా
నవిరళమై రసప్రసరమైతగు వాక్యపరంపరన్ గడుం
జవిదళుకొత్తఁ బల్కినవెసన్ శుకరాజవతంస మిట్లనున్. ౭౫

క. ఏ నరుగునఱకుఁ గారణ
మేనెఱుఁగనుగాని యాతఁడెటేఁగినయటులన్
దానొకఁడు నొక్కఁడై యో
మానిని! సౌధాగ్రమందు మసలుచునుండెన్. ౭౬

చ. ఎలమిఁ బచారుసేయు జలజేక్షణు దవ్వులఁగాంచి కార్యమున్
ఫలితమగుంగదా యనుచుఁ బక్షములన్ ధ్వనిరేఁగకుండ ని
శ్చలగతి నాతఁడున్న మణిసౌధము పొంతకునేగి తద్గవా
క్షలసదుమన్ దృగంచలముసాచి గృహాంతరమెల్లఁ జూచితిన్. ౭౭

చ. చిలుకలుకొన్ని పంజరవిశేషములన్ గను పట్టె; నంత లో
పలికి వెసన్ జనంగ నొక పద్మదళాక్షియు లేకపోయె; నా
తలఁపున సందియంబగుఁగదా, యపుడేమి యొనర్పఁగావలెన్?
జలజదళాక్షుఁడైన నొక చందనగంధియు లేకపోవునే! ౭౮

వ. ఇట్లు సంశయించి వెండియు.

సీ. కారుకమ్ముల నేలఁగాఁజాలె నెమ్మేను నెమలిపింఛయము పెన్నెఱులనొప్పెఁ
గరముల శంఖచక్రములు పేర్మినెసంగె వనమాల గళమున నెనసి వ్రేలెఁ
గౌస్తుభం బక్కుపైఁ గళల నీనఁగసాగె శ్రీవత్సమును వింతచెలువు తెలిపెఁ
బీతాంబరంబు విస్ఫీతమై కనుపట్టె వేణువామోవిపై రాణనలరె

తే. గీ. తక్కుఁగల గొల్లదొరల బల్ టెక్కులెల్ల
చక్కనగుపక్కిఁ గన్పట్టె నిక్కమితఁడు
కృష్ణుఁడేయని యోజించి కెలననుండి
యెదుటవ్రాలితి నాతఁడు నరిరిచూడ. ౭౯

చ. వెలఁదిరో! యేమిచెప్పనగు వెన్నునివింతలు, నన్నుఁజూచి “యో
చిలుక! భవత్సఖీమణికి సేమమె? పెండిలి యౌనటెప్పు?డ
య్యాలికులవేణి కేన్నృపునియం దనురాగముగల్గె? నీకునుం
దెలియకపోదు నాకుఁ దగఁదెల్పుము పెండిలి కేనువచ్చెదన్.” ౯౦

చ. అని పపనమ్మునన్ బలుచనై నును లేనగవంకురింప నన్
గని యొకసక్కెపుంగతినిఁ గంజవిలోచనుఁడాడె నాతఁ డే
యనువున నీమనోరథమునారసె దయ్యదిమెఱుంగు! నాకుఁదో
చెనపుడు నారదుండరిగి చెప్పెనటంచుఁ గురంగలోచనా. ౯౧

చ. అదియునుగాదు నిక్క, మతఁడాతనితో నినుఁ జెప్పఁగాక, నీ
మదిఁగలమర్మ మెట్లతని మానసముం బె! నటుండనిమ్ము; నా
కిది కడుఁబెద్దవింత! నను నీవనుపం జనినట్టిదానిఁగా
నెదనెటు నిశ్చయించె? జగదీశ్వరుఁ డాతఁడెఱుంగకుండునే. ౯౨

వ. అంత నేనును మహానుభావుండగు నతనికి నమస్కరించి వినయమ్మున
నిట్లంటి. ౯౩

క. దేవా! నీవెఱుఁగనికత
లేవీటన్ గలుగు? నీకు నేనెఱిఁగింపం
గావలయునె? పునరుక్తము
గావలయునె? యంచుఁ జెప్పఁగా దొరఁకొంటిన్. ౯౪

తే. గీ. భూసరోజముఖీమణిభూషణంబు
సప్తభూమికహాటకసౌధవరము
సకలసంపద్విభాసురజనచయంబు
మద్రములకెల్ల తనరారు మద్రపురము. ౯౫

క. పాఠులు ధృతనిగమవ్యా
పారులు సమధీతనిగమపారులు జితకో
పారులు సమస్తశాస్త్రా
పారు లుదారులు నజాతపారులు నగరిన్. ౯౬

ఉ. అచ్చటి రాచవారు కలనైనను బోరులనోరగారు, వి
వ్వచ్చునినైన మెచ్చ, రల భార్గవరాముఁడు నేఁడునున్నఁబై

పెచ్చునిపించుకొందుమని బీరము బేరములాడుచుంద్రు; కాల్
ద్రొచ్చినఁ బాఁపరాతలలకున్ దలవంపులొనర్తు రెంతయున్. ౯౭

ఉ. తాతలనాఁటి పాతులకతమ్మున నాతని కంపలేముగా
కాతఁడు మమ్ముఁబోలె ధనమార్జనచేసె నెయంచు నూరుసం
జాతపుజాతివారచట జక్కులరాయని లెక్కసేయ రే
పాతులు లేకయే ధన మపారముగా గడియించి మించుటన్. ౯౮

క. పాదజులెల్లరు ద్విజసే
వాదరు లత్యంతవిభవు లప్పురియందా
మోదింపఁ దగనివస్తువు
లేదొక్కటియేనియును నళీకంబేలా. ౯౯

వ. అట్టిపురమ్మున కధీశ్వరుండు

క. కలఁడు బృహత్సేనధరా
తలనాథుం, డతఁడు మిగుల ధర్మాత్ముండా
లలితునకు నొక్కకూఁతురు
సెలఁగున్ లక్షణయటంచుఁ జెప్పదు రా పెన్. ౧౦౦

ఉ. మాచెలియంచుఁ జెప్పికొనుమాటలుగావివి యామెఁబోల నా
మాచెలి యయ్యుమాసతియు మారునినారియు మాఱుగారు దే
వా! చెలులుందురొఁగద పదాఱుసహస్రము లిప్పురమ్మునం
దాచెలియందమందలి పదాఱవతీరున మాఱునేర్తురే! ౧౦౧

వ. అని వెండియు.

సీ. నీలంపుమణులు మా సెలఁత పెన్నెఱులంటి పడఁతిగుబ్బలు దబ్బపండులంటి
దానిమ్మగింజలు తరుణిదంతములంటి మగువ కెమ్మోవి బింబఫలమంటి
చెలిమిన్ననూఁగారు చీమలబారంటిఁ గలికివళుల్ తరంగమ్ములంటి
వనజాస్యనాసిక కనకపుష్పంబంటి వెలఁదికన్నులు పద్మదళములంటి

తే. గీ. సకియ సెమ్మోము పూర్ణిమాచంద్రుఁడంటి
కొమ్మ పెందొడ లంటికంబమ్ములంటి

నడుము సున్నంటెఁ బొక్కిలి సుడియటంటెఁ
దగును నీకంటె రమ్మని తగులుకొంటె. ౧౦౨

క. కరములు నీరజశోభా
కరములు గళ మెన్న దరనిగళమగు నఖరాం
కురములు హిమకర రేఖాం
కురములు పదములును విజితకోకనదమ్ముల్. ౧౦౩

ఉ. బంగరుబొమ్మ సంపఁగులపట్టు చొకాటపుటిక్క మేలు మేల్
రంగులకుప్ప మారునిశరంబు రసంబులతేట వజ్రపున్
ముంగర నేరుపుందళుకు ముద్దులమూట పరాలపేట మా
యంగన, దానిఁబోలఁగల యంగన లేదని నొక్కి చెప్పితిన్. ౧౦౪

ఉ. శారదమానివచ్చి జననాయకునొద్ద నొకింతగా భవ
చ్చారుతరప్రభావముల చందమునందమునందగన్ మనం
బూరగఁజేయుచుం దెలిపె నో యదునందన! తత్క్షణంబ నీ
పై రుచివెట్టె మా చెలియ, పట్టఁగ శక్యముగాద దేరికిన్. ౧౦౫

క. అళులనిన సులికిపడు నె
చ్చెలులన్నన్ గసరుఁ బికవిశేషధ్వనికిన్
దలఁకు శశియన్న నులుకున్
జిలుకలకొలికి యళ్ళు కేమి చెప్పఁగవచ్చున్? ౧౦౬

చ. నిను నుతియించు నిన్ గసరు నీవనినన్ దలయెత్తిచూచుఁ దా
నినుఁ బలుమారునుం దలఁచు నీదు కథాసుధఁ గ్రోలు నంతట
న్నినుఁగను నిన్ను మ్రొక్కు మఱినిన్ను వినున్ నినుఁబాడు మాటికి
న్నినుఁబలవించు నిన్నొదవు నీమయమంతయు మాలతాంగికిన్. ౧౦౭

ఉ. చక్కనివాఁడవీవు నెఱజాణలజాణ నరేంద్రకన్య; బల్
టక్కరివీవు సొంపగుబెడంగున మేటి నృపాలబాల; నీ
వక్కమలాస్యకుం దగుదు వక్కమలాస్యయు నీకుఁజాలుఁ; దా
మ్రొక్కి నుతించె వేఁడికొనె ముంచినఁ దేల్చిన నీవనమ్మఁ కన్. ౧౦౮

క॥ అని నీ చెప్పిన సంగతు
లను శతగుణముగ నొనర్చి లలితగతుల బో

ధనచేసి "వత్తునిట" కని
యనిపించితి హస్తమందు హస్తంబిడియెన్. ౧౦౯

. అని చిలుకాడుమాటలు హృదబ్జము బిట్టలరింప లక్షణా
వనజముఖీలలామ ముఖవారిజ మంకురితస్మితమ్ముగాఁ
జనవునఁ జిల్క కుక్కలు చక్కలుం దినిపించె; నార్తకా
మినులకు దూతలోక్కతటి మేటివరమ్ములొసంగు దైవముల్. ౧౧౦

.గీ. అంత నెచ్చెలు లిట్లని రానరేంద్ర
పుత్రితో "నీదు కార్యమ్ము పొత్తుపఱచి
నట్టి చిల్కకు సమ్మాన మాచరించి
చిల్క తేజీదొరను వెలిఁజేయనగునె". ౧౧౧

. అనఁ జూచాయల నత్తలోదరియుఁ దానంగీకృతిం దెల్పె న
వ్వనజాస్యల్ నృపపుత్రితో సరసిలో వాలాయమోలాడి యొ
డ్డునకున్ వచ్చి కురుల్ విదిర్చికొని పట్టుంబుట్టముల్ గట్టి నె
క్కొని భూషల్ ధరియించి బొట్టులిడి కోర్కుల్ మిన్నుముట్టన్ దగన్

. కిలకిలమనుచుఁ గోకిలలు గూసెడిచోట నళిదంపతులగాన మమరుచోటఁ
జిలుకముత్తైదువుల్ గలసి యాడెడిచోటఁ గేకులు పురివిచ్చి కేరలుచోటఁ
నల్లిబిల్లిగ లతలల్లి యొప్పెడిచోటఁ బుష్పపరాగంబు వోలయుచోటఁ
బిల్లవాయువులు సంప్రీతిఁ జేసెడిచోట శారికల్ సురతముల్ సలుపుచోటఁ

తే.గీ. బూలఁబిందెలఁ దులఁదూఁగి నేలకంటు
గుజ్జులేనునుమామిడి గులుకుచోట
సపరివారమ్ముగాఁ బుష్పశరుని నిలిపి
యతని వామాంకమున రతి ననువుపఱచి. ౧౧౩

క. ఆవాహనాదివిధుల ము
దావహముగ మదనదేవునర్చించి సఖుల్
పూవుందోయిలి గొని యా
దేవుని మదినిల్పికొని నుతించిరి భక్తిన్. ౧౧౪

సీ. మదనాయ తారుణ్యసదనాయ శుభ్రాంశువదనాయ దేవ తుభ్యంనమోస్తు
మారాయ వైరాగ్యచోరాయ భృతకీరవారాయ దేవ తుభ్యంనమోస్తు

కామాయ సహచరతోన్నమాయ విరహిణీవామాయ దేవ తుభ్యంనమోస్తు
తరుణాయ సౌందర్యవరణాయ శంబరహరణాయ దేవ తుభ్యంనమోస్తు

తే.గీ. పంకరుహసాయకాయ తుభ్యం నమోస్తు
పద్మజాదినుతాయ తుభ్యం నమోస్తు
పరమపుణ్యకథాయ తుభ్యం నమోస్తు
భార్గవీనందనాయ తుభ్యం నమోస్తు. ౧౧౫

చ. నలు దమయంతితోఁ గలిపినావు సుదర్శనుతోడఁ జేర్మి లీ
లలువొలయంగ నాశశికలాలలితాంగినిఁ గూర్చినావు నీ
విలఁగల యెల్లదంపతుల కేలికవై జగదాదిహేతువై
చెలఁగెడివాఁడ వీసతికి శ్రీహరి పొందొడఁగూర్పఁజాలవే. ౧౧౬

చ. అని నుతియించి యావనితలందఱుఁ గందళితాంతరంగలై
యనుఁగు సఖీమణిం గలసి యంతిపురమ్మున నాపె డించి యా
జ్ఞనుగొని యిండ్లకేగిరి వెసన్; జలజాప్తుఁడు నంతఁ దీక్ష్ణవ
ర్తనుఁడయి మధ్యమాంబరపదమ్మున డంబుగనొప్పె నిచ్చలున్. ౧౧౭

తే. గీ. అవనిపతి భోజనాదికృత్యములు దీర్చి
కవులు మంత్రులు పండితుల్ గలసికొలువఁ
దరుణశరదిందుముఖులు చామరలువీవ
నిండుకొలువుండెఁ గన్నులపండువలర. ౧౧౮

ఉ. నారదుఁడాడినట్టి వచనమ్ములు మంత్రులతోడఁ జెప్పి మే
లారసి పుత్రికామణికి నాయదునందనుపై విరాళియున్
బాలు టెఱింగి చారులను బంచెఁ దగన్ శుభలేఖ లిచ్చి వి
స్తారధరాతలేశ్వరుల సంఘములన్ బిలువంగ నత్తఱిన్. ౧౧౯

ఆశ్వాసాంతపద్యములు.

క. శ్రీశారదాకటాక్షా
వేశసమావేశ సంపద్వృద్ధఖ్యాతీ!
దేశాయిదేశముఖము
ఖ్యాశాసితబిరుదశాలి! యాత్మగుణాళీ! ౧౨౦

చ. హితమితభాషితాపరిచితీతరహృద్గతభావవేత్తృతే
ప్సితసఫలీకృతిప్రతినివేశితగౌరవబుద్ధినిష్కళం
కితచరితా ! కవిత్వరసకేవలతత్పర ! సత్పరాయణా !
అతిపరిపక్వచిత్త ! పరమాద్భుతవృత్త ! మహాగుణోత్తరా! ౧౭

స్రగ్విణి, తాటికొండాఖ్యసద్గ్రామధామా ! నిరా
ఘాటసామర్థ్యయుక్తా ! మహాశాంత ! యు
క్త్యాటితక్రోధ ! సంప్రాప్తబోధా ! యస
త్యాటవీచ్ఛేదనాయత్తచిత్తాంచితా! ౧౮

గద్య

ఇది శ్రీ...తిరుపతివేంకటీయ లక్షణాపరిణయంబను మహా ప్రబంధమునందు
ద్వితీయాశ్వాసము

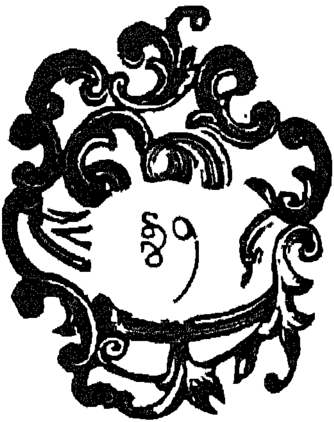
——:o:——

శ్రీరస్తు.

శ్రీమత్పరదేవతాయైనమః

లక్షణాపరిణయము

తృతీయాశ్వాసము

శ్రీరామచంద్రపదప
ద్మారాధననియతహృదయ! హరహారయశ
శ్శ్రీరుచిర! నిరుపమదయా
ర్ద్రా! రక్షితపండితేంద్ర! రామనరేంద్రా!

తే. గీ. అవధరింపు మనంతరం బట్లు నంద
నందనుఁడు చిల్క చెప్పిన యందచంద
ములు మనమ్మున నాటి యమ్ముద్దుగుమ్మ
కన్నులకుఁ గట్టినట్లుగాఁ గళవళించు.

ఉ. అంతకుమున్న విన్న చెలువగ్గలమై తలకెక్కి రుక్మిణీ
కాంతున కంతకంతకును గంతునిదంతి వచించినట్టి య
య్యంతివిలాసముల్ మరుని కేపుఘటించి తదన్యకాంతలం
దెంతయు సేవగింపు లగియింపఁగఁజేసె నదేమివింతయో.

సీ. రుక్మిణితోఁ బొత్తు రుచియింపదాయెఁగా దాయగాఁదోఁచె సుదంతవింత
సాత్రాజితి యటన్న శత్రుత్వమాయెఁగా మాయగాఁదోఁచె జాంబవతిపేర్మి
రాధికాసతి చెల్మి రహిలేకపోయెఁగా పాయఁగాఁదోఁచె సాభద్రపేర్మి
నీలపొందదవిపెన్నెల పోలికాయెఁగా కాయగాఁదోఁచె నర్కసుతమమత

తే. గీ. వన్నెగల గొల్లకన్నెల చిన్నెలన్ని
యెన్నికకు రాక మునుమున్న వన్నెదఱిఁగె

చిన్నిచిన్నారి చిన్నెలు చెన్నుదన్న
లక్షణామయుఁడయ్యెఁ బద్మేక్షణుండు. ౪

సీ. సందియంబందె భీష్మకరాజనందన సత్యభామ కొకింత శంకవొడమె
రాధకు మునుపోలె రసమెసంగకపోయె భద్రకు నీరసభావ మొదవె
కళలుజాఱుట తప్పెఁ గాళింది కెంతయు ననుమానము సుదంత కినుమడించె
జాంబవతికిఁ బూర్వసారస్య మెరుసాయె నీలకు మునుపటిబాళి తఱఁగె

తే. గీ. లక్షణాధీనుఁ డైన పద్మాక్షుపొందు
సుందరులకందఱకుఁ గ్రొత్తచందమాయెఁ;
గాంతులమనమ్ము లన్యసంగతము లైనఁ
దెలివిగల ప్రౌఢచెలులకుఁ దెలియఁబడవె.? ౫

చ. తమకుఁ బరస్పరమ్ముగల తామసముల్ విడనాడి యందఱుం
గుమిగొని కృష్ణచర్యలను గొంతవడిన్ దలపోసి యంత న
క్కమలదళాక్షు చిత్తమధికమ్ముగ లక్షణయందుఁ జిక్కుటల్
క్రమముగఁ గింవదంతిగఁ దగన్ దెలియంగఁ దలోదరీమణుల్, ౬

క. “మన మనుభవింపఁగా మిగి
లిన సౌఖ్యం బనుభవించులే” యంచు నొక
ర్తను; “దానికేమి యదియును
మనవంటిదె పో”మ్మటంచు మఱియొకతె యనున్. ౭

ఉ. “చాలమటంచు నింక నొక సారసగంధిని గూడ నెంచెనో!
యాలలితాంగి యందమున కందఱ కెక్కుడటంచుఁ దోఁచెనో!
స్త్రీలు పదాఱువేలుగల చెల్వునకేమని యాసచేసెనో
యాలలనాశిరోమణి, బళా! కలరే; మనవంటి వెఱ్ఱులున్! ౮

క. తరుణి కొక పురుషునందుం
దిరముగ మదినిల్చుఁగాని తెఱపలయందున్
దఱచుగఁ బురుషుల కొకచో
గుఱినిల్చుట కాన మేమొకో? తరళాక్షీ. ౯

క. మనచంద మెచ్చటను మే
దినిఁ గనవినరాదు వింత తెరువిది లోక

మ్మనఁ బురుషులిట్టివారలు
వినఁబడిరె? పురాణములను వేదములందున్. ౧౦

ఉ. ఇతరమృగాక్షులందుఁ గలనేని మదింజొరనీక సంతతం
బతిపదయుక్తగా నియమమందెడి సుందరులైన పూరుషుల్
వెదకిన నెందునేనిఁ బృథివిం గలరేమొకొ యంచు సంశయా
హతమగు నామనం, బటులనబ్బిన గుబ్బెతపుణ్య మన్యమే." ౧౧

క. అని పలువిధములఁ గృష్ణుని
వనజాననలెల్ల వారివారిమదికిఁ దోఁ
చినభంగి నాడికొని; రం
గన లన్యస్వాంతుఁ గాంతుఁ గని యోరుతురే. ౧౨

సీ. చిలుకపోయినతోవఁ బలుమాఱుఁ దిలకించుఁ దిలకించి నిట్టూర్పు వెలికివిడుచు,
విడిచి యించుకసేపు తడబాటు మదిఁదాల్చుఁ దాల్చి కందమ్ము లంతలుగఁ జేయుఁ
జేసి లోలోన విశ్వాసమ్ముసంధించు సంధించి యచ్చోన చందమెంచు,
నెంచి ముచ్చటలాడ నించుకగమకించు గమకించి తనలోనఁ గళవళించుఁ,

తే.గీ. గళవళించి యుపత్రపఁగాంచి మించు;
మించియోజించు; యోజించి మేలుగాంచుఁ
గాంచి చింతించు; చింతించి కంతునెంచు;
నెంచి "దయయుంచు" మని పలవించు శౌరి. ౧౩

సీ. తా బృహత్సేనుఁడై తనరువాఁడయ్యు బృహత్సేనసుతకునై యాసచేయుఁ
దా బహులక్షణాధారుఁడయ్యును నొక్కలక్షణాతరుణీవిలాసమెంచుఁ,
దా బయోధరపయోధరహారియయ్యు నత్తలునీపయోధరమ్ములకుఁ దలఁకుఁ,
దా దావఘోరాగ్నిఁ ద్రావువాఁడయ్యు నయ్యంగనావిరహాగ్నికటమటించుఁ

తే.గీ. దా ననంగునిఁ గన్నట్టి తండ్రియయ్యు
నయ్యనంగుని శిక్షింప నడరుగాంచుఁ
దా జగన్మోహనుండయ్యుఁ దద్గతైక
మోహినీ మోహవార్నిధి మునిఁగి తేలు. ౧౪

క. ఈగతిఁ గృష్ణుండెంతయు
వేఁగుచు నుద్యానమునకు వెడలి యచట నా

నాగకువీక్షాకలనో
ద్యోగమ్మున(బొద్దువుచ్చుచుండెఁ ధనంతన్.

అంతట నేగుదెంచిరి స్వయంవరలేఖలు గొంచుఁ జారు ల
క్ష్మ్యంతుసఁ గన్నతండ్రి కెసకమ్మున పిన్నపమాచరింపఁ, గం
సాంతకుఁ డాదరమ్మున స్వయంవర లేఖ పఠించి లోన నొ
క్కింత నిటమ్ముపూని చనియెన్ పనమేడకు నిశ్చితాత్ముఁడై. ౧౬

తే.గీ. లక్షణాచంద్రముఖియు విలక్షణార్తి
నలసిసొలసి "స్వయంవరమగుట యెప్డు,
కృష్ణసందర్శనంబగు టెప్డు, నా మ
నోవ్యథలు తీఱు టెప్డు" డనుచుఁ గడంగి. ౧౭

ఉ. ద్వారకయున్న దిక్కునకుఁ దద్దయు దృష్టినిగుడ్చుచున్ సఖీ
వారము తత్పురీపథమువంకకు నంపుచు మాటిమాటికిన్
మారుని దూఱుచున్ మలయమందసమీరకుమారుఁ గేరుచున్
వారిజనాభునిన్ హృదయవారిజమందుఁ బసందు చేయుచున్. ౧౮

తే.గీ. అవధిదినములు పలుమారు నరసికొనుచు
గణనచేయుచుఁ గాలదైర్ఘ్యమ్మునకు న
సూయచెందుచుఁ గుందుచు నాయశోద
కాతనయుఁగూర్చి కాలమ్ము గడపునంత. ౧౯

ఉ. వచ్చిరి రాజపుత్రు లనివారణవారణులై తురంగరం
గచ్చతురంగులై జయదఖండరథోద్ధతులై నిరస్తవి
ద్యుచ్చలనాసిభాసురకరోద్ధురసారసనాదిసాదిభా
స్వచ్ఛతురంతయానవిలసత్పరివారజనానుయాతులై. ౨౦

ఉ. అంగజతేజుఁ డుజ్జ్వలితహారకిరీటమణీవిభూషణా
భంగురకాయుఁ డాయతకృపారసబంధురమానసుండు వ
చ్చెం గమలాక్షుఁ డుత్సుకత చెన్నలరార రథాధిరూఢుఁడై
మంగళసంగతంబయిన మద్రధరాధిపురాజధానికిన్. ౨౧

ఉ. నెచ్చెలు లేగియంత ధరణీవరపుత్రికఁగాంచి "వచ్చె వి
వ్వచ్చుని బావ" యంచుఁ దెలుపన్ వలపంకురమందె యాంతలో

హెచ్చి మనోవికారము లనేకములన్ సృజియించె నేమనన్
వచ్చును, బచ్చవింటిదొర వైఖరు లాఁగఁగ నేరిశక్యమా! ౨౨

చ. ఒకతె వచించు నావెనుక నొక్కతె సెప్పు ననంతరంబు వే
ఱొకతెయు మీఁద నొక్కతెయు నొక్కతె చెప్పినమాట వేఱొక
ర్తుక మదినెంచ కిట్లుపలురూపులఁ జెప్పిరి మద్రరాజక
న్యకకు మురారిరాక; శుభమానెడ వార్తల పౌనరుక్త్యముల్. ౨౩

సీ. హరివచ్చెనని చెప్పె నముఁగు నెచ్చెలియోర్తు సరసిజాక్షుండనె సకియయొకతె
పద్మనాభుండనెఁ బడఁతిమిన్న యొకర్తు వనమాలియనెఁ జంద్రవదనయొకతె
బర్హభూషణుఁడనెఁ బద్మనేత్ర యొకర్తు చక్రహస్తుండనెఁ జానయొకతె
వేణుభాసురుఁడనె వెలఁది యింకొక్కర్తు కౌస్తుభాన్వితుఁడనెఁ గాంతయొకతె

తే. గీ. కలికియొక్కతె శ్రీవత్సకలితుఁ డనియె
నతివయొక్కతె పీతాంబరాఢ్యుఁ డనియె
యదుకుమారకుఁ డనె నొక్కయంచయాన
కృష్ణుఁ డనిచెప్పె వేఱొక్కకీరవాణి. ౨౪

తే. గీ. ఎచటఁజూచిన రాజన్యు లెచట దృష్టి
నించినను గుఱ్ఱముల్ గజానీకములును
నెచటఁ గనుఁగొన్న రథము లిట్లెల్లయెడల
దంతురంబయ్యె మద్రపురాంతరంబు. ౨౫

క. అంత బృహత్సేనధరా
కాంతుం డెల్లరకుఁ దగినగౌరవములతో
నెంతయు సన్మానించి య
నంతరమున మత్స్యయంత్ర మాసాదించెన్. ౨౬

ఉ. పిమ్మట రాజులెల్లఁ బృథివీపతి పిల్వఁగఁ బంపమత్స్యయం
త్రమ్ము సమీపమందుఁ గల రచ్చనెలర్చెడి చంద్రకాంత పీ
ఠమ్ములఁ దారతమ్యము గడల్కొన నూల్కొని రంబుజాక్షుఁడున్
సమ్మతినెక్కె నొక్కవిలసన్మణిపీఠ మహార్యచర్యుఁడై. ౨౭

ఉ. చూచెడివారు, యంత్రమిది చోద్యమటంచుఁ దలంచువారు, "నా
రాచపువిద్దెకుం దగినరచ్చ యిదే" యనువారు, "వారిలోఁ

జూచుచు దీనిఁగొట్టవలెఁ జూచినఁ గా" దనువారు, "వహ్వారే
రాచకుమార్త నేలఁగల రాజెవఁడో" యనువారు భూపతుల్. ౨౮

మ. వయసాక్రాంత యతీతపూ నృపతులన్ వాలాయ మీక్షించి తే
వయసున్ రాజకుమారు లందఱును నవ్వన్ జొచ్చి రాశ్చర్యమా
వయసుల్ డస్సినమీఁదఁ గన్నియలపై వాంఛల్ పిసాళించువా
రి యయోగ్యస్థితు లేరికేనియును బూరించున్ రసాభాసముల్. ౨౯

ఉ. నందకుమారు రాకకతనం దెలివొందిన మోముతోఁ గన
త్స్పందరమందహాసకలతోఁ దులఁదూఁగుచు గండపాళి నిం
పుందళుకొత్తు నున్ విరహపుం దెలిచాయలతోడ లక్షణా
చందనగంధి వచ్చె సరసంపుగతిన్ మితభూషితస్థితిన్. ౩౦

ఉ. గాదిలి రాచకన్నియ నెగాదిగఁ జూచుచు రాకుమారు "లీ
మాదిరి సుందరీమణి విమానచరప్రమదాళులందుఁ గా
కోదరరాజసంభవతలోదరులందును లే" దటంచు నా
మోదము నందియున్మను బ్రమోదమునుం గని రందఱుంచగన్. ౩౧

ఉ. అంత నృపాలకుం డొకఁడు హస్తమునన్ ధనువున్ ధరించి య
త్యంతము నేర్పుగల్గినటు లాకసమందలి మత్స్యయంత్రి మొ
క్కింతగ నీటఁజూచి శరమేసెను బారెడు హెచ్చు తగ్గుగా
"నెంతటి వింటి విద్య" యని యెల్లనృపుల్ దనుఁజూచి నవ్వఁగన్. ౩౨

ఉ. ఇంచుక దుస్సిపోప నొకఁడేసె; మఱొక్కఁడు లక్ష్యమెద్దియో
యెంచక బాణముం జెటిచె; నేమనవచ్చు! నొకండు లక్షణా
చంచలనేత్రపై మనము జాటినవాఁడగుటన్ మఱొక్కచో
నించె శరంబు, నందఱును నివ్వెఱఁగంది తనుం గనుంగొనన్. ౩౩

శా. అంతన్ గంతునిఁగన్నతండ్రి సురకాంతానందసంధాయియై
ప్రాంతస్థావనిపాలకుల్ శిరములన్ వంపన్ సశంపాంబుద
భ్రాంతిం దెల్పుచు బంగరుంబటము పైపైజాఱ సందీపితా
శాంతుండై యవలీలమైఁ దునిమె మత్స్యాకారమున్ యంత్రమున్. ౩౪

ఉ. తుంచినయంతమాత్రమున దుందుభు లాకసమందు మ్రోసె వా
యించి రనేకవాద్యముల నిచ్చట, నచ్చట నచ్చరల్ ప్రశం

సించిరి లక్షణాసతియుఁ జెచ్చెరవచ్చి మధూకమాల నుం
కించి తగిల్చె సిగ్గిలుచుఁ గృష్ణునికంఠమునందుఁ బొందుగన్.

వ. ఇట్లు లక్షణ కృష్ణువరించుటయు నచ్చటి రాజులందఱును

ఉ. గొల్లఁడు రాచకన్నెను దగుల్కొనిపోవఁగ రాజులార! మీ
యుల్లములందు సిగ్గుపడ కూరక పోయెదరేల? రండు భీ
తిల్లుట రాచపాడియె? మదించిన వీనిమదం బడంచి యీ
పల్లవపాణికిం దగినవానికిఁ బెండ్లియొనర్తమం చొగిన్.

చ. తవతవమీఱఁ గొందఱు కటారులుదీసిరి; కొంతమంది క
న్గవ నెఱసంజచాయ లొలుకన్ ధనువుల్ శరముల్ ధరించి "త
క్కువగనలేక గొల్లనికిఁ గూఁతు నొసంగుదురయ్య! యేటిరా
జ" యనుచు మద్రభూపతిని సారెకు దూఱఁగడంగి రెంతయున్.

వ. ఇట్లు రాజులందఱును నొక్కపెట్ట హరిపైఁ గవయుటయు

సీ. బవరమ్ము వచ్చె దైవమ! యంచు లక్షణాసారసాక్షికి గుండెజల్లుమనఁగ
రాజవైరంబు సంప్రాప్తించెనని మద్రధరణీశువకుఁ గాళ్లుతడఁబడంగ
మీనయంత్రము ద్రుంపలేనిరాజుల కేటి పౌరుషంబని పౌరవరులు దూఱ
నీరాజమణు లెంతయీనుమానిసు లంచుఁ జదల గీర్వాణు లాశ్చర్యమంద

తే.గీ. పట్టుపుట్టంబు నడుమునఁ బిట్టుచుట్టి
హరిణతతిమీఁద దుముకు సింహంబుపగిదిఁ
జక్రి మొకకేల ధరియించి సరసిజాక్షుఁ
డవనిపాలురపై నిర్భయముగ నుఱికె.

వ. ఇట్లుఱికి సంవర్తసమయ ధారాధరమ్ము వడువున శరాసారమ్ములం బఱపి చీ
కావించిన

ఉ. ఆనృప వీరులందఱు స్వయంవరవైరు లెంచికొంచు లో
లోనఁ జలమ్ము లజ్జయును లోలతయున్ దలవంపునింప ము
న్నూనినమార్గముం గొని త్వరోద్ధురులై చని ; రంత సాబృహ
త్సేనుఁడు కృష్ణుఁ దోడ్కొని సేనలు గొల్వఁగ నేగెఁ గోటకున్.

సించిరి లక్షణాసతియుఁ జెచ్చెరవచ్చి మధూకమాల నుం
కించి తగిల్చె సిగ్గిలుచుఁ గృష్ణునికంఠమునందుఁ బొందుగన్.

వ. ఇట్లు లక్షణ కృష్ణువరించుటయు నచ్చటి రాజులందఱును

ఉ. గొల్లఁడు రాచకన్నెను దగుల్కొనిపోవఁగ రాజులార! మీ
యుల్లములందు సిగ్గువడ కూరక పోయెదరేల? రండు భీ
తిల్లుట రాచపాడియె? మదించిన వీనిమదం బడంచి యీ
పల్లవపాణికిం దగినవానికిఁ బెండ్లియొనర్తమం చొగిన్.

చ. తవతవమీఱఁ గొందఱు కటారులుదీసిరి; కొంతమంది క
న్గవ నెఱసంజచాయ లొలుకన్ ధనువుల్ శరముల్ ధరించి "త
క్కువగనలేక గొల్లనికిఁ గూఁతు నొసంగుదురయ్య! యేటిరా
జ" యనుచు మద్రభూపతిని సారెకు దూఱఁగడంగి రెంతయున్.

వ. ఇట్లు రాజులందఱును నొక్కపెట్ట హరిపైఁ గవయుటయు

సీ. బవరమ్ము వచ్చె దైవమ! యంచు లక్షణాసారసాక్షికి గుండెజల్లుమనఁగ
రాజవైరంబు సంప్రాప్తించెనని మద్రధరణీశునకుఁ గాళ్లుతడఁబడంగ
మీనయంత్రము ద్రుంపలేనిరాజుల కేటి పౌరుషంబని పౌరవరులు దూఱ
నీరాజమణు లెంతయీసుమానిసు లంచుఁ జదల గీర్వాణు లాశ్చర్యమంద

తే.గీ. పట్టుపుట్టంబు నడుమునఁ బిట్టుచుట్టి
హరిణతతిమీఁద దుముకు సింహంబుపగిదిఁ
జక్రి యొకకేల ధరియించి సరసిజాక్షుఁ
డవనిపాలురపై నిర్భయముగ నుఱికె.

వ. ఇట్లుఱికి సంవర్తసమయ ధారాధరమ్ము వడువున శరాసారమ్ములం బఱపి చీ
కాకు సేసిన

ఉ. ఆనృప వీరులందఱు స్వయంవరవైఖరు లెంచికొంచు లో
లోనఁ జలమ్ము లజ్జయును లోలతయున్ దలవంపునింప ము
న్నూనినమార్గముంగొని త్వరోద్ధురులై చని; రంత సాబ్రహ్మ
త్స్వామియు గృష్ణుఁ దోడ్కొని సేనలు గొల్వఁగ నేగెఁ గోటకున్.

సీ. మంగళం లక్షణామానినీకమనాయ మంగళం త్రైలోక్యమండనాయ
మంగళం వల్లవీమానసాధారాయ మంగళం యదువంశమానితాయ
మంగళం గోగోపమండలత్రాణాయ మంగళం మునిసంభావితాయ
మంగళం సత్యభామాపదానుచరాయ మంగళం రాధికామన్మథాయ

తే. గీ. మంగళం మంగళం గోపపుంగవాయ
మంగళం మంగళం సర్వమంగళాయ
మంగళం మంగళం మృదుమానసాయ
యనుచు నారతులెత్తిరి వనజముఖులు. ౫౦

తే. గీ. శ్రుతిహితమ్ముగ విప్రులు శ్రుతులు సెప్పఁ
బుణ్యసతులెల్ల మంగళమ్ములను బాడ
వెలవెలందులు నాట్యముల్ విస్తరింప
లక్షణను బెండ్లియాడెఁ బద్మేక్షణుండు. ౫౧

తే. గీ. ప్రమద మొప్పఁగ నైదుదినములు నేగ
నంత నగరోత్సవమ్ము చేయంగఁ దలఁచి
మించు సదలంకృతులను భూషించిరెలమి
లక్షణాతరుణీసరోజేక్షణులను. ౫౨

సీ. మల్లెమొగ్గలువెట్టి మణిసరమ్ములుచుట్టి జడను సింగారమ్ము గడలుకొల్పి
రతనంపునత్తు వజ్రపుబులాకీ పొత్తుగలిపి నాసకు వింతచెలువుగొలిపి
పలుహారములచేతఁ బచ్చికస్తురిపూఁత గుబ్బచన్నులకు మేల్ గుస్తరించి
దొడ్డచీర లగించి యొడ్డాణముబిగించి లేఁతవెన్నడుమున కూఁతయొసఁగి

తే. గీ. పసపు పూసియుఁ బారాణియొసఁగి పదస
రసిజములకుఁ బసందగు పస ఘటించి
పలుచనగుగతి బాహులఁ గలప మలఁది
లక్షణ నలంకరించిరి లక్షణముగ. ౫౩

సీ. పలుఫలాహారముల్ చలువపన్నీరు మేలత్తరుల్ చిత్తరుల్ హాళినొలయ
నెత్తంపుఁబలక వీణియ తమ్మలంపుఁజిల్కలు పూలబంతులు మెలపుదెలుప
చిటిచాఁప చెలువునించెడు పట్టుదిండియల్ బంగారుకలశముల్ పసనెసంగ
ముక్కాలిపీఁట బల్ చక్కని కుర్చీలు సేద్దగులాబులు చెలువుమలప

తే. గీ. దోమతెర జోడు పటువులతోఁ జెలంగు
బంగరుంబని దంతపుఁబట్టెమంచ
మందు సింగారముగ యదునందనుండు
చెలువపై మది బరుగిడ నలరుచుండె. ౫౪

తే. గీ. అంత లక్షణఁ దోడ్కొని యనుఁగుఁజెలులు
కేళికాగారతోరణపాళిదరికి
హాళిఁ జెన్నార నొక్కొక్క యడుగువరుస
నరిగి లక్షణ కనిరి హాస్యంపుగతుల. ౫౫

ఉ. "ఎన్నఁడుగాని కన్నియల హేలలెఱుంగని వన్నెలాఁడు మా
కెన్నఁడు వెట్టిగొల్ల, పృథివీపతిపుత్రిక వీవు వన్నెలుం
జిన్నెలు నేర్చుదాన, వెటు చెల్లునొ మీకుఁ బరస్పరం" బటం
చు న్నళినాక్షు నెంచె నొకసుందరి కృష్ణునెఱుంగ నట్లుగన్. ౫౬

క. "పలుసుదతుల చేతులలో
మెలఁగినవాఁ డతని నెట్లు మెప్పించెదొ? యో
కలికీ" యని వేఱొక చెలి
పలికెన్ గలమాట తెలుపుభంగి పొసంగన్.

క. "పలుపలుకు లేల, రాధా
లలనయునన్ మదనశాస్త్రలక్షణవతి యా
వెలఁదుకకు దాసుఁడై కడు
నలిఁగినవాఁ డతఁడు మెచ్చునారులు గలరే!"

క. అని పలువిధములఁ జెలు ల
వ్వనజానన గేలిసేయ వనజముఖి యొక
ర్తను "నతఁడు నేర్చికొనె మన
వనితయు నేర్చికొను నతనివలనఁ దనంతన్." ౫౯

తే.గీ. "నేర్చికొననేల? వన్నెచిన్నె లన నయసుఁ
బడుచులకు నెల్లరకును స్వాభావికమ్ము"
లనుచుఁ దమలోనఁదమ రాడుకొనుచు నొయ్య
నొయ్య శయ్యకుఁదార్చి రయ్యువిద నెలమి. ౬౦

తే.గీ. సిగ్గునను మ్రగ్గుచున్న యచ్చెలియఁ గృష్ణు
దరికి రాఁదీసి యొకప్రోడఁదనపుఁ గలికి
పలుకులం దెంతయును నేర్పు దొలకరింప
నింపులు జనింప నతనితో నిట్టులనియె. ౬౧

సీ. పర్వతమ్ములుగావు పడఁతివక్షోజమ్ము లలరుగుత్తులుసుమీ యద్రిభరణ!
కాలసర్పముగాదు కలికికీలుజడ యళికులమాలసుమి కాళీయదమన!
కరికరమ్ములుగావు కలికినుందొడ లంటి స్తంభముల్ సుమ్ము కంసకరిహరణ!
చక్రముల్ గావు మాజలజాక్షి పిఱుఁదులు సైకతమ్ములు సుమీ చక్రహస్త!

తే.గీ. మోవి సుమ్మిది పిల్లనగ్రోవి గాదు
రాతనయ సుమ్ము చల్లమ్ము వ్రేత గాదు
తెలుపుమర్యాద గావునఁ దెలుపుచుంటి
మెఱుఁగవా? రుక్మిణీసతీహృదయలోల! ౬౨

వ. వేఱొక కీరవాణి లక్షణకు మెల్లన నిట్లనియె.

సీ. నూటికొక్కటికైన మాటకుత్తరము నీవలెఁగాని యూరకోవలదు సుమ్ము
కెమ్మోవియాననుంకించిన నొయ్యనీవలెఁగాని డాఁచుకోవలదు సుమ్ము
పుక్కిటవిడెమీయఁబోయిన నందుకోవలెఁగాని వెలిఁజేయవలదు సుమ్ము
కౌఁగలించుకొనంగ గమకింప నెదురొత్తవలెఁగాని వెనుదీయవలదు సుమ్ము

తే.గీ. చిత్తమున కనుగుణముగఁ జెలఁగవలయుఁ
గాని యొక్కెడనైన నొక్కత్రుటికన్నఁ
బెనఁగులాడఁగవలదుసుమ్మనుఁగుకాఁ డ
నంగ దైవమ్ముసుమ్ము సన్నత లతాంగి. ౬౩

తే.గీ, ఇటులఁ దగుభంగులన్నియు నెఱుఁగఁజేసి
"యాతఁడున్నాఁడు, నీవుంటి వతివమిన్న!"
యని పయికిఁజెప్పి యొక్కొకపని నెపమునఁ
జనిరి చెలికత్తెలందఱా స్థలమువిడిచి. ౬౪

శా. కేలంటెన్ బెరకేలువట్టె మెయి సోఁకించెన్ మెయిన్ గంఠమున్
గీలించెన్ గుచసీమ మంజులగతిన్ గేలుంచె గండస్థలిన్
లాలించెన్ దగఁగౌఁగిలించె మధురాలాపమ్ములన్ దేల్చెఁ గే
ళీలోలుండలరించె శౌరి కడుబాళిన్ లక్షణాభామతోన్. ౬౫

వ. అకృతప్రత్యయ మప్రియుక్తవచనం బప్రాపితాలింగనం
బకసద్బంధ మచుంబితాధర మసంప్రాప్తావకాశం బదృ
శ్యకటాక్షంబగు లక్షణానవరతం బానందముం గూర్చె శౌ
రికి, ముగ్ధారతసౌఖ్యసంపదలు వర్ణింపంగ తా వేరికిన్. ౬౬

*సీ. ఎందఱేడ్చిన సెజ్జయిల్లు చేరనిబోటి చేరి వాకిలి యోరఁజేయ నేర్చె
నెంత వేఁడిన మొగంబెత్త నేరనిచాన యెత్తి చిఱ్నగవు పల్లొత్త నేర్చె
నిందమంచును విడెమ్మీయ నేరనిలేమ యిచ్చి వాతెఱ యాననీయ నేర్చె
చెయివట్టిలాగిన సెజ్జయంటనిగోల యంటి తోఁ బన్నుంట యదియు నేర్చె

తే. గీ. ముట్టినంతన మ్రాన్పడు ముద్దరాలు
మ్రాన్పడక వీలొసఁగ నేర్చె రతికొకింత
యౌర! యేరీతిమాఱెఁ జేతోంతరంబు
నాతికన్నెరికమ్ము రెండవదినమున. ౬౭

తే. గీ. ఎఱిఁగియు నెఱుంగకుండెడి సురతసుఖము
నొసఁగియు నొసంగకుండెడి యోష్ఠరసము
పలికియును బలుకకయుండు పలుకు తళుకు
కన్నియలకూటముల నెన్నఁగాఁ దరంబె! ౬౮

క. ఈగతి నాగజగమనా
భోగమయుండగుచు మద్రిపురమునఁ గృష్ణుం
డాఁగె నొక కొంతకాలము
భోగం బెఱుఁగంగనీదు పురుషార్థమ్ముల్. ౬౯

తే. గీ. ముగ్ధయై కొంతకాలంబు మురువుసూపె
మధ్యయై కొంతకాలంబు మది గరంచె
ప్రౌఢయై కొంతకాలమ్ము ప్రమద మొసఁగె
లక్షణాచంద్రముఖి సరోజేక్షణునకు. ౭౦

ఉ. ఆ యదునందనుం డిటులు హాయిగ నాయలివేణిఁ గూడి ని
త్యాయితసౌఖ్యముల్ గొనెడి యాసమయమ్మున నైన రాధికా
తోయజనేత్ర యాదిగల తొల్లిఁటి వ్రేతలచెల్వు లెంచు; నే
చాయల నేరికి న్మఱవ శక్యమె, తొల్లిఁటినాఁటి కూటముల్; ౭౧

* ఈసీసము, మిత్రమగు, ఆదిపూడి ప్రభాకర కవిచే రచింపఁబడినది.

ఉ. శ్రీయవతారమై పొలుపుచెందెడి రుక్మిణియుండ సత్యభా
మాయతనేత్రి యుండఁ దగులాటపునెచ్చెలు లుండ రాధికా
తోయజనేత్రి సంగతులఁ దోయజలోచనుఁ డెంచి మించి యో
హో! యనిసొక్కి; నొక్కయెడ నొక్కనిమానస మట్లు చిక్కఁడున్.

తే.గీ. ఇటుల జలజాక్షునకు "బొంది యిచటఁ, బ్రాణ
మచట" ననునట్టి సామెత యనువుపడఁగ
నంత నేతెంచెఁ దగ శరదాగమంబు
కలితకాదంబినీకాంతివలిత మగుచు ౭౩

సీ. తెలుపెక్కె మేఘముల్ బలుపెక్కె ఋక్షముల్ తళుకెక్కెఁ దారావితానములకుఁ
బొలుపొందెఁ జంద్రుండు తెలివొందె దిక్కులు కాశసూనములు ప్రకాశమందెఁ
బసమీఱెఁ బద్మముల్ వెసఁదేఱె నీరముల్ మల్లియల్ పుష్పించి వెల్లివిరిసెఁ
జెలరేఁగె విరహముల్ తులఁదూఁగె సస్యముల్ గాలికిఁ బ్రాగ్దిశాగమన మొదవె

తే.గీ. నెండ మెండయ్యెఁ గొండలు పండువయ్యెఁ
జలి మొలకలెత్తెఁ దూర్వపర్షములు మొత్తె
నేఱులు కృశించెఁ దిన్నియల్ తారసించె
సురతరుచి హెచ్చె దివికి భాసురత వచ్చె. ౭౪

తే.గీ. అట్టి శరదాగమమ్మునం దంతకంత
కధిక మగుచు విశాలి రాధాంగనాశి
రోమణీచర్య లెంచి కూరుములు పెంచి
కృష్ణు నుంకించి తాల్మి జంకించె బళిరె. ౭౫

ఉ. "ఎందఱునైనఁ జూచితి నిఁ కెందఱునైననుఁ జూడ నుంటి నో
సుందరి! నీదుచందమును సొంపును నింపు దలంపు నింపు నే
మందు నవారవిందవదనా! పద నాయెద నాటఁబోకు మె
న్నందగుదాన వెంతకయినన్ బయినన్ దయనంది చూతువే. ౭౬

చ. మన గిలిగింతలున్ మనదు మర్మములున్ మన తొఱుమాఱులున్
మన పొలయల్కలున్ మన మనమ్ములనుండెడి వింతకోర్కెలున్
మనమన వర్మవాక్యములు మన్ననలున్ మరియాడలున్ మన
మ్మున నెపుడైనఁ గాని తలపోయుదువే? సరసీరుహాననా! ౭౭

ఉ. పద్దికమీఱ నాఁడు తగు నైఖరిగా మితభూషితాంగివై
యద్దమరేయివేళ దళమైతగు వెన్నెలలోన నీవు నా
యొద్దకు వచ్చి కౌఁగిలిడి యొక్కటియే కద ముద్దువెట్టి, తా
ముద్దుబుణమ్ము దీర్చుటకు మూఁడుయుగమ్ములు పట్టు నెచ్చెలీ! ౭౮

సీ. అర్ధక్షణం బేని యంతరాయములేని యింతపింతల కౌఁగిలింతలార!
తమి నెఱుంగక పొంగు తమకమ్మున నెసంగు హద్దుపద్దులు లేని ముద్దులార!
తడఁబాటు తటిడాసి యొడలు నీరుగఁజేసి పొగరుచూపెడి గుబ్బపోటులార!
లేనితప్పులు చుట్టి పోనికూరిమిఁబట్టి టపటపఁ దగు చపేటమ్ములార!

తే. గీ. తియ్యఁదియ్యని కెమ్మోవి తేనెలార!
నిరుపమానపు దొంతర నిద్రలార!
తమి నెఱుంగని పురుషాయితమ్ములార!
రాధికా కృష్ణులను విడరాదు సుండు. ౭౯

తే. గీ. ఒడలెఱుంగని పేర్మిఁ బైఁబడెడి పడఁతి
పలుకుపలుకునకుం దేనెలొలుకు కలికి
గిల్లినను పాలుగాఱెడి పల్లవోష్ఠి
పొందు గలవాఁడె పో పుణ్యపురుషుఁ డిలను. ౮౦

ఉ. ముద్దుల చేష్టలన్ మఱచిపోతి; సుతారపుఁ బూరుషాయితం
బెద్దడియాయె; సోయగపుహేలల కేమి, జగమ్మునన్ మఱే
ముద్దియ కుండ కుండు; వలపున్ మొలపింపఁగఁజేయుశక్తి నీ
యొద్దన పుట్టె వేఱొక తలోదరి నీసరిఁజేయ నేర్తునే.

ఉ. నేరుపెఱుంగనట్టి నను నీవకదా! కడుఁ బెద్దఁజేసి యా
యా రతిరీతులందలి యొయారములన్ గడిదేర్చి యెంతయున్
పారగుఁజేసి యేలితివి పద్మదళాక్షిరో! నిన్నుఁ బాయఁగా
నేరుచు బల్ కృతఘ్నుఁడను నేరము లెన్నకు మిట్టి పాపయున్. ౮౧

సీ. నాఁడు గా! నిరుపమానందంపు టందంపుఁ జందంపుఁ జొందికల్ పొందుపడుట
నాఁడుగా! మిగుల విన్నాణంపు నాణెంపు రాణంది రాణించు రసమెసఁగుట
నాఁడుఁగా! యమునాకనత్తటిన్యుత్తటాత్యుత్కటస్ఫుటకేళు లొఱపుగనుట
నాఁడుగా! రుచిరబృందావనాసేవనాభావనాభావనాఘాటి గనుట

తే. గీ. నాఁడుగా, ఘనవేణుగానముల సొగసు!
నాఁడుగా, క్రీడ గావించు ప్రోడతనము!
నాఁడుగా, వేడఁగా బాడి నను దనుపుట!
నాఁడు గల చిన్నె లన్నియు నేఁడు గలవె!” ౨౩

చ. అని పలుమారు నెమ్మనమునందుఁ దలంచునకాని లక్షణా
వనజముఖీలలామ విడుపం గమకింపఁగలేఁడు శౌరి, యే
మనఁదగుఁ? బల్వేలందులకు నాసలుచేసెడివారి చిత్తవ
ర్తన, తరణిద్వయార్పితపదద్వయిచందము గాక యుండునే. ౨౪

తే. గీ. ఇటులు మది రెండు దెఱఁగులై యేఱుగట్టు
చుండినను లక్షణ యెఱుంగకుండఁ గృష్ణుఁ
డనయమును వింతవింతలఁ దనుపుచుండె
నెంతప్రోడయుఁ గాకున్న నింద తొల! ౨౫

క. పయనంబని కృష్ణుం డ
మ్మెయి మామ కెఱుంగఁజేయ మెలతన్ బనుపన్
దయ వెన్కఁదీయ నృపుఁ డెం
తయు నాలస్యంబు చేసె ధర్మమ కాదే! ౨౬

సీ. పోవచ్చునంచుఁ జెప్పుచుఁ గొన్నినాళ్లు తందరయేమటంచుఁ గొన్నాళ్లుజరిపి
శుభముహూర్తమ్ములఁ జూచుచుఁ గొన్నాళ్లనంతరంబనుచుఁ గొన్నాళ్లుజరిపి
నేఁడు గాదంచు మన్నించుచుఁ గొన్నాళ్లు నాఁడంచుఁజెప్పి కొన్నాళ్లుజరిపి
విందులపై మిషపెట్టుచుఁ గొన్నాళ్లు తెల్లవారనని కొన్నాళ్లుజరిపి;

తే. గీ. పసపునకుఁ గుంకుమకుఁ గొంత వసతియొసఁగి
మంచి సుముహూర్తమున బహుమతులొసంగి
కూఁతు నత్తింటి కంపించెఁ గువలయేశుఁ;
డంపుదురె? యంపు మన్నంత నత్తవారు. ౨౭

తే. గీ. సరసిజాక్షుఁడు లక్షణాసహితుఁడగుచు
నరుగు నంతటఁ బురకాంత లతనిఁజూడ
నేగుదెంచి కనుంగొని రెలమి సప్త
భూమికోన్నతసౌధాగ్రములను నిలిచి. ౨౮

చ. "మదనునిఁ గన్నవాఁ డనెడిమాట నిజం" బనె నొక్కనాతి, "నా
రదనుతుఁడంట నిక్కమనరాదె" యటంచనె నొక్కలేమ, "వేల్
యదుకుల మింతపుణ్యదశ నందెఁగదా?" యనె నొక్కసాధ్వి, "యె
ట్లు దగిరి గొల్లలేమ లతిలోకుఁ డితం" డనె నొక్కచానయున్. ౮౯

శా. "గొల్లల్ గొల్లలటన్న గొల్లలటె యాగొల్లల్! తదీయాంగనల్
ఫుల్లాంభోరుహలోచనల్ మృదురదస్ఫూర్తుల్ కవత్కాంతివి
ద్యుల్లేఖల్ కరిరాజమందగతు లిందు భ్రాజదాస్యల్ సుతా
రల్లీలావతు లేల వేయుపలుకుల్ రంభోర్వశీమేనకల్. ౯౦

క. మనపీటన్ జల్లమ్మెడి
వనితలమా టట్టులుంచు వారసతులు నా
వనితల దాస్యమ్మునకై
నను జాల" రటంచు నొక్కనాతి వచించెన్. ౯౧

తే. గీ. ఇట్లు పరిపరివిధముల నెంచికొనుచుఁ
బురసతులు సూడ లక్ష్మణాతరుణిఁ గూడి
ద్వారకకు నేగెఁ గృష్ణుఁ, డాతని యువతులు
తమ్ము వదలుటఁజేసి చిత్తములు గలఁగ. ౯౨

ఉ. ఎన్నఁడువచ్చుఁ గృష్ణుఁ, డిఁక నెన్నఁడు చూడఁగఁగల్గు, వేడ్కమై
నెన్నఁడు కౌఁగిలించుకొను, నెన్నఁడు ముద్దిడు, నెన్నఁడేలు, నిం
కెన్నఁడు తాపమాఱు, మన మెన్నఁడు తిన్నఁబడున్, మనోరథం
బెన్నఁడు తీరునంచు మది నెన్నఁగరాని వియోగవేదనన్. ౯౩

సీ. కృష్ణసంగతులు నీకించుకేని యెఱుంగరావుగా? యని సత్య రాధ నడిగె
జలజాక్షుఁడిప్పుడెచ్చటనుండెనో యెఱుంగఁబడెనె? నీ కని రాధ భద్ర నడిగె
మఱచెనో మనలనెల్లరఁ గృష్ణుఁడంచుఁ దాపముమీఱ నీలతో భద్రపలికె
గర్ణశృంగఖ్యాతి గనుపట్టె నని నీల పతి చందమెంచె జాంబవతితోడ

తే. గీ. రుక్మిణీదేవికెఱుక యీరూఢివర్త
మాన మనుచు సుదంత జాంబవతి కనియె
నిటులు పలువిధములను వారెల్లఁ దల్ల
డించి పలవించసాగిరి మించువేర్మి. ౯౪

ఉ. అందఱకన్న రాధ పడునార్తి వచింపఁ దరంబుగాదు కృ
ష్ణుం దలపోసి మండిపడు సోయగ మెంచి తలంకు సారెకున్
గుందు "దయావిహీను నెటుకూడితి నే" నని మాటిమాటికిన్
నిందయొనర్చుఁ; గూర్మి పరనీరజనేత్రల కెక్కుడౌఁగదా! ౯౫

చ. "రతియన నెట్టిదో యెఱుఁగరాని తనున్ మదనాగమాంతపం
డితునిఁగఁ జేయు టెల్ల నొకనీరజనేత్రికి నొప్పఁజెప్ప నం
చితుఁడు మదిం దలంచెనో? దయాళునిఁగా నెదనమ్మితిన్ గృత
ఘ్నత లెఱుఁగంగవచ్చునె? కనంబడు నంతటిదాఁక నేరికిన్. ౯౬

ఉ. కప్పుకొనంగ నాపయఁటఁగాని మఱొక్కటినొల్లఁ డెవ్వరేఁ
జెప్పినమాట నాకెఱుఁగఁజేయక నిద్దురవోఁ డొకప్పుడున్
గప్పురవీడె మొక్కఁడయి కైకొనఁ డామురిపెమ్ము లన్నియున్
దప్పెనొ? యెల్లకాలమొక తీ్రటను బోదురె జారపూరుషుల్! ౯౭

ఉ. వల్లభు నొల్ల కన్యయమువారికి లోఁగక లోకు లాడు నా
యల్లరిమాట లోర్చుకొని యన్నిఁటికిం దెగ తెంపు చేసి యీ
కల్లరి సౌఖ్యమే సతముగాఁ దలపోసి పరున్ వరించు నా
హల్లకపాణికిన్ జెడుట యబ్రమె? పున్నెముఁ బూరుషార్థమున్. ౯౮

సీ. రాకాశరచ్చంద్రరాజమానానూనచంద్రికాఫలితవృక్షమ్ములార
వికసత్కుసుమగుచ్ఛవిహరమాణాళిగుంజన్మధువ్రతనికుంజమ్ములార
వివిధశృంగారభావితహంసతూలికాతల్పవత్కేళిసౌధమ్ములార
మలయమారుతపోతవలనానుకలనావితతయమునాసైకతమ్ములార

తే.గీ. మా వినోదంపుఁ జెయ్వులు మంతనములు
కష్టసుఖములు మీరెఱుంగనివికావు
మీరలైనను నాదుపేర్మి నిగణించి
వెదకి వేవేగఁ గృష్ణు రప్పింప లేరె." ౯౯

క. అని పలువిధములఁ దలఁచుచు
వనజానన యుండె; నంత వనజాక్షుఁడు రా
ధ నెపుడు గనుఁగొందునో యం
చును వచ్చెన్ దన్ను గొల్లసుదతులు చూడన్. ౧౦౦

చ. అదె! ప్రియుఁ డేగుదెంచె; జలజాక్షుఁడు వచ్చె; మనోహరుండు నా
కదె! కనుపట్టెనంచు వనజాననలందఱుఁ జెప్పికొంచు నీ
రదరుచిభాసురున్ హరిఁ గరమ్మనుఁజూచిరి వాచినట్లు, నె
మ్మదు లతివేలహర్షగరిమన్ భరమూని వశంబుతప్పఁగన్. ౧౦౧

ఉ. వచ్చినకృష్ణుఁ జూచి వృషభమ్ములు నాలును గోపబాలురున్
హెచ్చినవేడ్క నారికడ కేగిరి ద్వారకయున్ బ్రమోదముల్
పిచ్చిలు నట్లు తోఁచె నిటు వేణువిశారదుఁ డేగుదెంచుచో
నిచ్చలు రాధపైఁ బరుగులెత్తఁగఁ దత్తర మావహింపఁగన్. ౧౦౨

చ. గడియకొ, లేక యొక్క యరగంటకొ కంటఁబడున్ బ్రియంబు చొ
ప్పడఁ దగఁ గౌఁగిలించుకొను బల్ వలపూరఁగ ముద్దువెట్టు నె
క్కుడు తమకమ్మునన్ మరునికూటములన్ గరఁగించు నింకఁ దుం
దుడుకును మాను మయ్యదియ తొయ్యలి కేళిగృహంబు చిత్తమా. ౧౦౩

క. ఆరాధకేళిసదనము
తారసమగుకొలఁది నిట్లు దనుజహరునకున్
దోరంబగుఁ దత్తర, మది
ధారుణి ననుభూతమగు విధం బనరాదే. ౧౦౪

ఉ. ద్వారము చేరునంత దరిదాపున నారసి రాధికాసఖుల్
గేరుచు లోని కేగి “ సఖి కృష్ణుఁడు వచ్చె ” నటంచుఁ దెల్ప నం
భోరుహనేత్ర నమ్ర కటుఁబో గమకింపఁ దలంచునంతలో
సారసలోచనుండరిగె సారసగంధి గృహమ్ము చెంతకున్. ౧౦౫

ఉ. ఇంచుక గాంచి రాధ జలజేక్షణుఁ గంటి నటన్న మోపమో
వంచనచేయు నిచ్చయొ స్వభావమొ కృష్ణునిమీఁది కోపమో
యెంచఁగరాదుకాని చనియెన్ జవుజవ్వనఁ గేళికాగృహా
దంచితశయ్యకున్, వడిగఁ దామరసాక్షుఁడు వెంబడింపఁగన్. ౧౦౬

క. ఇటుచని యెఱుఁగనిగతి దు
ప్పటి ముసుఁగిడి శయ్యపైనిఁ బవళించిన న
క్కుటిలాలక విధమెఱిఁగిన
విటశేఖరుఁ డరిగె రాధ వెనువెంబడిగన్. ౧౦౭

చ. చనిదరిఁజేరి శౌరి పరిచర్యయొనర్చెనో "తప్పు సైఁపుమీ"
యని బతిమాలసాగెనో "దయన్ గనుమీ" యని లేనిదైన్యమున్
గనుపడఁజేసెనో, చరణకంజములంబడి మ్రొక్కెనో, వచిం
ప నలవికాదుగాని యలపద్మదళాక్షియుఁ బక్కున న్నగెన్. ౧౦౮

ఉ. వారివినోదముల్ మఱియు వారిపరస్పరనర్మవాక్యముల్
వారి విలాసపుంబనులు వారలచెయ్వులు వారికూరుముల్
వారల ముచ్చటల్ మఱియు వారల తీరులు నిర్ణయింప నె
వ్వారికి శక్యమౌఁ? గవులు వర్ణనచేసెడిపాటి వారలే! ౧౦౯

సీ. లక్షణ నీరీతి లాలనచేయుదే? యన, మంచిదానవే! యనియె శౌరి
యాబోటిపై మనంబతికెనే? యీరీతి నన, లేదులేదులేదనియె శౌరి
ఆయింతి కీవింత లన్నియునేర్పితే? యన, వెఱ్ఱివాఁడనే? యనియె శౌరి
ఆనాతి కీప్రీతియమరెనే? నీమీఁద నన, నించుమించుగా ననియె శౌరి

తే. గీ. ఆలలన యెన్నఁడేని నన్నడిగెనే? య
టన్న, నెఱుఁగునో, యెఱుఁగదో యనియె శౌరి
చెప్పకుందువె? నాతోడఁ జెప్ప వనిన,
నబల! నీకలయిక సాక్షియనియె శౌరి. ౧౧౦

తే. గీ. ఇటులనే తక్కుఁగల సతులెల్లఁ దన్నుఁ
గోపగింపఁగ నందఱకోపములను
రసమెసంగెడిగతి నివారణమొనర్చె
రసికజనశేఖరుం డన రాదె శౌరి! ౧౧౧

తే. గీ. అష్టభార్యల నేలుచు ననవరతము
గోపికలకోర్కె దీర్చుచుఁ గోరువారి
కిహపరమ్ముల నొసఁగుచు నెసకమెసఁగఁ
గృష్ణుఁడు చెలంగె వైభవజిష్ణుఁడగుచు. ౧౧౨

క. ఈలక్షణాపరిణయము
పోలంగా వ్రాసి చదువు పుణ్యాత్ములకున్
శ్రీలలనాధవుఁ డొసఁగుత
మేలగునాయువును సిరియు మేటియశమ్మున్. ౧౧౩

ఆశ్వాసాంతపద్యములు.

క. ఆఘ్రాతానేకాగమ
వాఘ్రిదినీస్నానపూతపండితసుకవి
వ్యాఘ్రముప్రణుతకవీంద్రస
మాఘ్రాపితకావ్యసార! యలఘువిచారా! ౧౧౫

శా. శ్రీపత్యాదృతశుద్ధచిత్త! పరనారీసోదరీభూత! దు
ష్ప్రాపాహంక్రియ! గోకిరెడ్డికులపారావారరాకాతమి
స్రాపాలా! దయమానదీర్ఘనయనప్రాబల్య! సత్యాదృతా
లాపశ్రీబల! తాటికొండపురపాలా! రామభూపాలకా! ౧౧౬

మంగళమహాశ్రీవృత్తము.

శ్రీలలితమందిరవిశిష్టశుభజాలయుత సేవకజనోచితదయా! గ
ద్వాలనరపాలవరభావుక! కళాకలితభావుకగుణాకర! కృతీంద్రా!
తాళనగనామ పురధన్యజనపాల! జనతావినుతశీల! నుతగోత్రా
పాల! శుభరామనరపాల! జయలోల! కవివారనుత మంగళమహాశ్రీ.

ఇది,

శ్రీకింకరీంద్ర ఘటాపంచానన విద్వత్కవి బాలకళానిధి బాలసరస్వతీ
శతావధాని తిరుపతి వేంకటేశ్వర ప్రణీతంబగు లక్షణా
పరిణయంబను మహాప్రబంధమ్మునందు
సర్వంబును దృతీయాశ్వాసము
సంపూర్ణము.

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

లక్షణా పరిణయము

శుద్ధపత్రిక.

పుట.	పంక్తి	తప్పు.	ఒప్పు.
16	18	సరససిజ	సరసిజ
17	24	బంథుర	బంధుర
20	24	డరుణుఁ	రరుణుఁ
34	22	వతంమా	వతంసమా
35	20	పించయము	పించియము
39	16	కెరలుచోటఁ	కెరలుచోట
48	17	నడుమునఁ	నడుమున